БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 110 (8330) | 1957 оной майн 11, суббото | Сэн 20 мүнгэн

Айкомой инструкторска группа

Хүдөө нютагуудта партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэрие һайжаруулхын тулада, колхозууд болон МТС-үүдые харюусалга итэгэлтэй, шадамар бэрхээр хүтэлбэрилдэг болохын тулада МТС-эй зонодо партиин айкомой секретарь түрүүтэйгээр инструкторска группын бии болгоһониинь мэдээжэ. Эмхидхэгдэһэн сагһаа хойшо, эдэ группанууд нилээдгүй хүдэлмэри ябуулжа, партиин зүгһөө иимэ хэмжээ-ябуулгын бэелүүлэгдэһэнэй зүб байһаниинь харуулаа. «Партиин айкомой секретаринн, МТС-эй зонын инструкторнуудай зүгһөө тус тус бүлэг колхозуудта партийно-политическэ хүдэлмэрие эмхидхэхэ тушаа бодото зорилгонуудые мэдээд байһан ушар хадаа колхозуудай хүдэлмэриие һайжаруулгада туһалха эрхэтэй гэжэ һанагдаһан байгаа»,—гэжэ партиин XX съездэдэ хэлэһэн КПСС-эй ЦК-гэй тоосоото элидхэл соо хэлэгдэнэ. Инструкторска группанууд хүдэлмэрилхын тулада хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, партиин болон советскэ эдэбхитэд—колхозой ажалые мэдэхэ эрхим хүнүүд эльгээгдэһэн байна.

Манай республикын МТС-үүдэй зонодохи айкомой инструкторска группануудые абажа харахада, үнгэрһэн үе соо тэдэнэй олонхинь дүй дүршэлөөр баян боложо, хүдэлмэриин муу бэшэ үрэ дүнгүүдые туйлаһан байха юм. Жэшээнь, Тарбагатайн аймагай Ехэ-Куналейн МТС-эй зонын инструкторска группа (айкомойнь секретарь нүхэр Горин) колхозникуудай дунда эмхидхэлэй хүдэлмэри оролдосотойгоор ябуулжа, эхин парторганизацинуудта туһална, ажахын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ тэдэнэй үүргые дээшэлүүлхэ талаар хэмжээнүүдые абана. Үнгэрэгшэ жэлдэ ган гасуурай болоһон дээрэһээ Тарбагатайн аймагай колхозуудай үмэнэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ талаар илангаяа ехэ харюусалгатай зорилго табигдаһан байна. Теэд Ехэ-Куналейн МТС-эй харьяата «Искра» колхоздо тэжээл бэлэдхэлгэ тон муугаар ябаба. Тиихэдэнь айкомой инструкторска группа энэ шухала хүдэлмэриие өөрынгөө хиналтада абаад, колхозникуудай дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулжа, социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлһэнэй ашаар, ургасын муу байбашье, 1956 онойхидо орходоо 800 тонно үлүү ехэ силос дараһан, тэрэшэлэн бусадшье тэжээл үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ үлүүгээр бэлдэһэн байна.

Мүнөө хабарай тарилгые саг соонь эмхитэйгээр үнгэргэхэ талааршье Ехэ-Куналейн МТС-эй зонын инструкторска группа МТС-эйнгээ харьяата колхозуудта нилээд хүдэлмэри хээ. Жэшээлхэдэ, Молотовой нэрэмжэтэ колхозой эхин партийна организаци суглаан дээрээ энэ асуудал дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлэжэ, шухала хэмжээ-ябуулгануудые хараалһан байна. Хабарай тарилгые богонихон болзор соо эрхим шанартайгаар үнгэргэхэ гэһэн асуудалаар колхозой бригадирнуудай, мүн үрэнгэ хаягшадай семинар болоо. Энэ хүдэлмэриин мүнөө тарилгын үедэ өөрынгөө үрые харуулаа. Гэбэл майн 8-най мэдээгээр 1860 гектарта орооһото культуранууд һайн шанартайгаар таригдаад байна.

Тэрэшэлэн Прибайкальскын аймагай Итанцын МТС-эй зонын инструкторска группа механизаторнууд болон хүдөө ажахын бусад мэргэжэлтэдтэй хамта мал ажалда түрүү методуудые нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ талаар ехэ оролдолго гаргаһан байна. Тиимэһээ ажахын үнгэрэгшэ жэлэй турша соо МТС-эй харьяата колхозууд үнеэн бүриһөө дундаа зэргээр 1429 литр һү һааһан байна. Энэнь республика соохи эгээл эрхим туйлалта болоно.

Дээрэ дурсагдаһан жэшээнүүдһээ хуряангыгаар ямар тобшолол хэхэ зэргэтэйб гэбэл, партиин айкомой инструкторска группанууд һайнаар хүдэлдэг, колхозууд болон МТС-эй хүдэлмэрилэгшэдэй дунда политическэ хүдэлмэри шадамараар ябуулдаг, ажалшадые шэн габьяата хэрэгүүдтэ зоригжуулдаг, тэдэнэй дунда социалистическэ мүрысөө үүсхэдэг байһан газарта амжалта заатагүй туйлагдана.

Зүгөөр партиин айкомуудай олохон инструкторска группанууд партийно-эмхидхэлэй, партийно-политическэ хүдэлмэридэ шухала анхаралаа хандуулнагүй, эхин партийна организацинуудай хүдэлмэриие эрид һайжаруулха тушаа бодото хэмжээнүүдые абанагүй, тэдээндэ ёһотой туһаламжа үзүүлнэгүй. Тиимэһээ зарим парторганизацинууд һулаар хүдэлмэрилнэ, колхозой ажахын хэрэгүүдтэ нүлөөгөө багаар үзүүлнэ. Партиин айкомууд өөһэдынгөө инструкторска группын хүдэлмэридэхи дутуу дундануудые усадхажа, тэдэнэй үүргые дээшэлүүлхэ зэргэтэй. Мүнөө хүдөө ажахыда тон харюусалгатай үе—хабарай тарилга түлэг дундаа байна. Ажахын энэ тон шухала кампаниие эмхитэй һайнаар, эрхимээр үнгэргэбэл, таряалангай элбэг баян ургаса туйлаха байһамнай лабтай. Энэ хэрэгтэ партиин айкомой инструкторска группанууд өөһэдынгөө үүргые, хаба шадалые харуулха ёһотой. Юундэб гэхэдэ, тэдэнэй түбхын түрүүшын уялга хадаа МТС болон харьяата колхозуудтаа партийно-политическэ хүдэлмэри эмхидхэхэ, политическэ болон ажахын зорилгонуудые шиидхэлгэдэнь машинно-тракторна станцинуудай, мүн колхозуудай парторганизацинуудта туһа хүргэхэ ябадал болоно.

Республикын колхозууд, совхозуудта һү һаалга тухай

1957 оной майн 1-нэй мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	Һү абалгын жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ	Үнеэн бүриһөө һаагдаһан һүн (килограммаар): Ажахын жэлэй 7 һара соо	Үнеэн бүриһөө һаагдаһан һүн (килограммаар): Тэрэ тоодо апрель һара соо	Гүрэндэ һү тушааха ба худалдаха хахад жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ
Баргажанай	36,4	327	62	76,7
Б-Кударын	30,3	473	121	90,2
Бичурын	57,9	648	121	84,2
Зэдын	47,1	617	117	73,6
Яруунын	44,3	503	107	82,5
Заиграйн	41,5	486	114	76,8
Закаменай	32,8	239	47	78,4
Иволгын	57,3	615	126	108,1
Кабанскын	40,0	563	120	95,1
Хэжэнгын	32,3	319	71	48,2
Кударын	50,7	617	125	118,1
Курумканай	47,4	411	91	91,4
Кяхтын	55,2	681	153	97,3
Мухаршэбэрэй	48,7	534	97	75,1
Прибайкальска	43,2	767	153	108,6
Сэлэнгын	65,0	778	140	82,3
Тарбагатайн	59,0	772	150	119,2
Торийн	42,5	352	79	71,7
Түнхэнэй	34,7	384	94	71,3
Хориин	46,0	474	100	62,9
Баунтын	32,8	389	85	58,3
Ахын	24,1	47	6	39,5
Х-Байгалай	36,8	445	78	75,0
СОВХОЗУУД				
Боргойн	34,3	637	92	48,1
Яруунын	44,7	695	124	62
«Эрдэм»	42,0	945	192	80,8
Сэлэнгын	47,2	622	136	—,
Кяхтын	46,2	710	199	—,
Хориин	33,4	347	103	—,
Бичурын	40,1	655	209	—.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ VII СЕССИ

Кремлиин Ехэ Ордон соо СССР-эй Верховно Соведэй долоодохи сесси майн 9-дэ хүдэлмэрөө үргэлжэлүүлээ. Хоёр палатын хамтын заседани дээрэ промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые саашадаа һайжаруулха тухай нүхэр Н. С. Хрущевэй элидхэлэй зүбшэн хэлсэлгэ үргэлжэлһэн байна. Национальностинуудай Соведэй Түрүүлэгшын Орлогшо депутат **Н. Е. Авхимович** түрүүлэгшээр һууба.

Депутат **Т. Ульджабаевта** (Таджикска ССР) түрүүлэгшэ үгэ үгэбэ. Ленинскэ национальна политикын хараа шугамые эрид шууд бэелүүлһэнэй ашаар манай парти хадаа союзна республика бүхэнэй экономико болон соёл культурые богонихон болзор соо хүгжөөн бадаруулые хангаһан байна. Энээниие баяр баясхалантайгаар тэмдэглэнэбди, гэжэ депутат Ульджабаев хэлэбэ. Советскэ засагай жэлнүүдтэ Таджикистанда промышленна продукци үйлэдбэрилгэ 27 дахин, хүбэн абалга 13 дахин ехэ болоһон байна. Өөһэдымнай үндэһэн ябатанай дундаһаа эрдэмтэй кадрнууд урган гараа. Хэрбээ революциин урда тээ 200 хүнһөө оройдоо нэгэниинь эрдэм номтой байгаа һаа, мүнөө манай республикада дээдэ ба дунда эрдэмтэй 40 мянга гаран мэргэжэлтэд тоолоогдоно.

Таджикистанай баян дэлгэр байгаалиин баялигые дүүрэнээр ашаглаха тухай, Дунда Азиин республикануудай хэрэглэмжые хангахын тулада авторемонтно базануудые түхеэрхэ, хүдөө ажахын машинануудта хэрэгтэй запасной частьнуудые үйлэдбэрилэн гаргаха завод бии болгохо тухай асуудалнуудта нүхэр Ульджабаев тогтожо хэлэбэ. Мүн эмхи зургаанай газарнуудай хүдэлмэрилэгшэдые үсөөн болгохо тухай ябуулжа байһан хэмжээнүүдэй тухай тэрэ хэлэжэ үгэбэ. Һүүлэй үедэ Таджикистанай эмхи зургаан болон албан газарнуудай хүдэлмэрилэгшэдэй тоо 9 мянган хүнөөр үсөөрүүлэгдээ. Энэ хадаа жэлдээ 100 миллион түхэриг арьбалалта үгэнэ ха юм. Нүхэр Н. С. Хрущевэй элидхэл соо хэлэгдэһэн хэмжээнүүдые нүхэр Ульджабаев халуунаар дэмжээ.

Министерствонүүдтэ орходоо Совнархозууд орёо ехэ, олон һалбаритай ажахытай байха болоно гэжэ депутат **А. Ф. Засядько** (Украинска ССР) хэлэбэ. Предприяти, барилганууд хүтэлбэрилэгшэдэй эрхые нилээд ехэ болгохо хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, предприятинууд болон барилганууд хамаатай тон шухала асуудалнуудые шиидхэхэ арга нүхэсэл Совнархозуудта олгоно. Союзна министерствонүүдтэ орбол Совнархозуудай эрхэнь нилээд ехэ байха ёһотой гэжэ тэрэ хэлэгшэ дурадхаба.

Финансын министерствын ба тэрэнэй органуудай хүдэлмэринь хаа хаанагүй шамбааһан табигдаха ёһотой гэжэ нүхэр Засядько хэлээ. Финансын эмхи зургаанууд зарим асуудалнуудые зүбөөр, ашаг туһатайгаар шиидхэхэ хэрэгтэ предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй үүсхэл эдэбхиие дэмжэдэггүй байна. Правительствоор баталагдаһан финансова түсэбэй ёһоор Совнархозуудай болон предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ дүүрэн эрхэ олгобол һайн байгаа гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Нүхэр Засядько өөрынгөө үгэ соо иимэ союзна министерствонүүдые, жэшээнь: химическэ промышленностиин, машина бүтээлгын, металлургическа ба нүүрһэнэй промышленностиин министерствонүүдые Госплантай нэгэдүүлэн, тэдэнэй таһагууд болгобол зохистой гэжэ хэлэһэн байна.

Трибуна дээрэ депутат **М. А. Яснов** (РСФСР) гараба. Российско Федерациин Зүүн зүгэй районуудай ажахые комплексноор хүгжөөхэ асуудал удаанаар шиидхэнэ гэжэ тэрэ хэлэбэ. Гэхэ зуура, Сибирьтэ орон соохи шулуун нүүрһэнэй баялигай—75 процентнь, гидроэнергетическэ ресурснуудай—80 процентнь бии юм. Оронойнмай ой модоной баялигай табанай дүрбэн хубинь, үнгэтэ болон шухаг металлнуудай, түмэр рудагай, химическэ түүхэй эдэй туйлай ехэ баялигууд эндэ бии. Зүгөөр энэ ехэ баялигуудые ашаглахын тула Сибириин болон Зүүн зүгэй бусад олон районуудай үйлэдбэриин хүсэнүүдые үргэнөөр дэлгэрүүлхын тула министерствонүүд болон эмхи зургаанууд анхарала багаар табина. Энэ шэнэ районуудые ашаглахын орондо ехэнхидээ центральна областьнуудта промышленностиие хүгжөөхэ зорилгоор мүнгэн зөөри ехээр һомолгодоно.

Саашадаа нүхэр Яснов промышленность болон барилга хүтэлбэрилгые шэнэдхэн табиха тухай Российско Федерацида юун хэгдэжэ байнаб гэжэ хэлэбэ. Эндэ 68 Совнархозууд бии болгогдохо юм. Эдэнэй мэдэлдэ РСФСР-тэ үйлэдбэрилэн гаргагдадаг промышленна продукциин 75 процентнь үгтэхэ зэргэтэй болоно. Мүн Российска Федерацида нэгэ барилгын министерство байгуулагдаха хада һайн байгаа гэжэ тэрэ хэлэбэ. Хара металлургиин, үнгэтэ металлургиин, нүүрһэнэй, нефтяной, ой модоной, саарһанай болон модо болбосоруулдаг промышленностиин министерствонүүдые РСФСР-тэ байгуулха дурадхал тушаа хэлэхэ зуураа нүхэр Яснов эдэ һалбаринуудые Совнархозуудта сэхэ мэдэлтэй болгобол дээрэ гэжэ мэдүүлээ.

Советскэ засагай жэлнүүдтэ Литовско республика үргэн ехэ индустриитай, үлэмжэ һайнаар онһожоруулагдаһан хүдөө ажахытай республика болоо гэжэ депутат **А. Ю. Снечкус** (Литовско ССР) хэлэбэ. Гэхэтэй хамта манай ажахынуудай олон ондоо эмхи захиргаануудта мэдэлтэй байһан дээрэһээ Литвын энергетическэ базые байгуулха хэрэг нилээд удааруулагдаһан байна. Энэ хадаа промышленностиин зарим һалбаринуудай түргэнөөр хүгжэхэ хэрэгтэ һаад ушаруулаа. Мүн хүдөө ажахые электрификацилха асуудалые түргэнөөр шиидхэхэдэ тойбо һаад хэнэ.

Промышленность болон барилга хүтэлбэрилгые шэнэдхэн табиха тухай хэдэн бодото дурадхалнуудые нүхэр Снечкус оруулба. Совнархозой түрүүлэгшэ болон тэрэнэй орлогшонорые республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдэй составта оруулбал һайн байгаа гэжэ тэрэ дурадхаба.

Предприятинууд болон барилганиуудые материально-техническэ талаарнь бүрин түгсөөр хангаха асуудалнуудта депутат **С. А. Товмасян** (Армянска ССР) тогтожо хэлэбэ. Гүрэнэй түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ предприятинууд болон барилганиуудай элдэб түхеэрэлгэнүүдые, машина болон барилгын материалнуудые саг болзор соонь үгэжэ байха тушаа шанга эрилтэ табихые тэрэ дурадхана. Хэрэглэхэ зүйлнүүдые саг соонь эльгээдэггүй предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдые хэһээхэ тула тусхай хуули гаргабал тэдэнэй харюусалга нилээд дээшэлхэ һэн гэжэ депутат Товмасян хэлэнэ.

Нютаг нютагуудта байгаалиин баялигые дүүрэнээр элирүүлэн ашаглахын тулада геологическа хүдэлмэри эрхилдэг организацинуудай хүдэлмэриие шэнэдхэн һайжаруулха шухала гэжэ тэмдэглэбэ. Арменидэ мүнөө үедэ 9 геологическэ эмхи зургаанууд бии юм. Эдэ организацинууд хоёр ондоо министерствонүүдтэ мэдэлтэй. Эдэ организацинууд имагтал өөһэд өөһэдтөө хэрэгтэй баялигуудые бэдэрүүлэн хүдэлмэрөө хизаарладаг. Зүгөөр ондоо зүйлэй баялигуудаар заашье хамаарахадаггүй юм. Республикада байһан геологическа бүхы организацинуудые союзно-республиканска нэгэдэмэл организаци болгобол дээрэ байгаа. Энэ хадаа мүнгэн зөөри гаргашалгые гүримшүүлхэ, байгаалиин баялигые бэдэрэлгэ олохо хүдэлмэриие нэгэдэмэл түсэбөөр, эмхитэйгээр ябуулхада туһатай һэн.

Промышленность болон барилга хүтэлбэрилгые саашадаа һайжаруулха тухай нүхэр Хрущевэй элидхэлэй тезисүүдые Кузбассай ажалшад эдэбхитэйгээр зүбшэн хэлсээ, гэжэ Кузнецкэ металлургическа комбинадай мартеновскэ цехын ахалагша мастер **М. М. Привалов** хэлэбэ.—Бидэнэр, Кемеровскэ областьһо ерэһэн депутадууд Кемеровскэ арадай ажахын совет байгуулагдахань гэжэ тон талархалтайгаар мэдэбэбди. Энэ хадаа областиин ажалшадай һанал эрмэлзэлгэтэй бүринөөр тааралдана,—гэжэ депутат Привалов хэлэбэ.

25 жэлэй хугасаада Кузнецкэ металлургическа комбинат оронойманай томохон түрүү предприятинуудай нэгэниинь болонхой. Тиибэ ябабашье манайшье тэндэ шиидхэгдээдүй асуудалнууд ялгүй олон. Мүнөө болото түмэр руда Магнитогорскһоо зөөгдэнэ. Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ СССР-эй Хара металлургиин министерство Горно Шоридо түмэр рудагай база байгуулха тухай асуудалаар хамааралгагүй ха юм. Хакасска автономно областьдо байһан Абаканска болон Тейскэ руднигуудай барилга удаанаар ябуулагдана. Эдэ барилгануудые эрид түргэдхэхын тулада Кемеровскэ Совнархоздо мэдэлтэй болгобол дээрэ һэн. Мүн эдэ предприятинууд Кузнецкэ металлургическа комбинадта хамаатай. Иимэ дурадхалнууд металлургнуудай олохон суглаануудай дээрэ ороһон байгаа.

Депутадай хэлэдэгэй ёһоор промышленностьда мүнөө байһан олон тоото шалган хинагшадые үсөөрүүлбэл һайн байгаа. ОТК-гэй олон тоото шалган хинагшад зарим предприятинуудта хэрэггүй. Энээнэй дашарамдуулан орондоо һайн шанартай металл болон бусад продукциинуудые ехээр үгэдэг түрүү шүүлые урмашуулха шухала байна.

Эстониин ажалшад нүхэр Хрущевэй элидхэлэй тезисүүдые бүримөөн һайшаагаа гэжэ депутат **А. А. Мюрисеп** (Эстонско ССР) хэлэбэ. Манай республикын экономико түргэнөөр хүгжэнэ. 1940 оноһоо хойшо промышленна продукци үйлэдбэрилгэ 7,5 дахин ехэ болоо. Совнархоздо үгтэхэ предприятинуудта мүнөө 130 мянгаһаа дээшэ хүн хүдэлнэ.

Эстонско ССР-эй үйлэдбэриин арга боломжонуудые аша туһатайгаар хэрэглэхэ ба ороной элдэб экономическа районуудай хоорондо холбоо барисаа ехээр байгуулха тухай депутат Мюрисеп тогтожо хэлэбэ.

СССР-эй Эдеэ хоолой товарнуудай промышленностиин министр депутат **В. П. Зотов** үгэ хэлэхэ зуураа, үшөө 1954—1955 онуудта манай министерствын промышленна предприяти болон совхозууд бүхыдөө шахуу союзна республикануудай мэдэлдэ үгтэһэн юм гэжэ хэлэбэ. 1956 ондо бүхы республикануудта байһан эдеэ хоолой товарнуудай промышленностиин предприятинууд түсэб даалгабаринуудаа амжалтатайгаар дүүргэбэ.

Нютагтаа продукци гаргажа худалдадаг предприятинуудые ажалшадай депутадуудай областной Соведүүдэй мэдэлдэ үгэбэл һайн гэжэ тэрэ хэлэгшэ дурадхана. Энээндэ—хилээмэ баридаг заводууд, макарон үйлэдбэрилдэг, пиво шанадаг предприятинууд болон багахан консервэ заводууд ороһоно. Зүгөөр ондоо тээхэ асарагдаһан түүхэй эдээр продукци үйлэдбэрилдэг, мүн энэ продукциа өөрынгөө экономическа районһоо газаашань худалдадаг предприятинууд, арадай ажахын олохон һалбаринуудые өөрынгөө гаргаһан продукцияар хангадаг предприятинууд Совнархозуудай мэдэлдэ байха ёһотой гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Эдеэ хоолой товарнуудай промышленностиин хүдэлмэридэ тусхай ажахы эрхилдэг совхозууд ехэ үүргэ дүүргэнэ. Иимэ 800 совхоз бии юм. Зарим областьнуудта эдэ ажахынуудые совхозуудай нэгэдэмэл эмхи захиргаануудта мэдэлтэй болгохоор хараална. Зүгөөр архи нэрэдэг заводһоо архиин зүйл үйлэдбэрилдэг совхозые яагаад таһалжа болохо гэшээб. Энэмнай нэгэ ажахы ха юм. Мүн тэрэшэлэн свёкло ургуулдаг совхозые сахарна заводһоо таһалжа болохогүй ха юм, гэжэ нүхэр Зотов хэлэбэ.

Киргиздэ туйлай ехэ хубилалтануудай болоһые тэмдэглэхэ зуураа депутат **А. Суеркулов** республикын промышленностиие дам саашадань түргэн дэбжэхэ арга нүхэсэл тухай тогтон хэлэбэ. Зүгөөр байһан арга боломжонуудаа үшөө багаар хэрэглэнэбди гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Жэшээнь, томохон гидроэлектростанцинуудые бариха аргатай байнабди. Нарин ба нарибтар һооһо үйлэдбэрилгөөр Киргизскэ республика манай ороной ехэхэн районуудай нэгэниинь болоно юм. Энэ һооһые эндэнь элдэб боловсорол һайн байгаа. Гэхэтэй хамта мүнөө болотор гансашье Киргиздэ бэшэ, мүн Дунда Азиин бүхы республикануудта һооһон бүд үйлэдбэрилхэ нэгэшье предприяти байгуулагдаагүй байнаар. Энээнэй гол шалтагааниинь юуб гэхэдэ, промышленностиие хүтэлбэрилхэ талаар мүнөө байһан гурим һаад ушаруулна бшуу. Экономическа районуудай бодото байдалһаа министерствонүүдэй таһаранги байһаниинь мүн республикын нүүрһэнэй промышленностиин предприятинуудай хүгжэлтэ дээрэһээ харахада эли болоно. Шахтын барилгануудые зүбөөр эмхидхэбэл республика доторой нүүрһэ үйлэдбэрилгэ 2—3 дахин ехэ болохо байгаа. Энэ хадаа Кузбасс болон Карагандаһаа Дунда Азида нүүрһэ зөөлгые нилээд бага болгохо ушартай болоно. Зүгөөр Нүүрһэнэй промышленностиин министерство Киргизэй шахтна барилгануудые үргэдхэхын тулада анхаралгүй табинагүй.

Депутат **З. Н. Нуриев** (Башкирска АССР) республикынгаа экономикын урган хүгжэжэ байһан тухай хэлэбэ. Республикын промышленностиин валовой продукци 1913 онойхитой жэшэбэл 109 дахин, дайнай урда тээхи 1940 онтой жэшэбэл 9,2 дахин ехэ болоһон байна. Мүнөө үедэ Башкира хадаа нефть абалгаар орон соогоо нэгэдэхи һуури эзэлнэ.

Республикын баялигые үргэнөөр хэрэглэхэ тухай депутат Нуриев хэлэхэ зуураа, элдэб хэмжээ-ябуулганудые эрид шууд бэелүүлхые дурадхана. Тэрэ тоодо нефтехимиие түргэнөөр хүгжөөхэ асуудалда тогтоо.

Промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые саашадаа һайжаруулха тухай Хуулиин проектдэ хубилалта болон нэмэлтэ оруулха тухай сесси дээрэ гараһан дурадхалнуудые, мүн СССР-эй Конституциин текстдэ хубилалта болон нэмэлтэ оруулха тухай Хуулиин проектые хаража үзэхын тулада СССР-эй Верховно Соведэй Комиссиинууд үглөөнэй заседани дээрэ байгуулагдаа.

Комиссиин составта иимэ нүхэд оролобо: Н. С. Хрущев (Комиссиин Түрүүлэгшэ), А. Б. Аристов, С. Бабаев, Н. К. Байбаков, Н. И. Беляев, Б. П. Бещев, Н. И. Бобровников, Л. И. Брежнев, Н. А. Булганин, П. Б. Быков, А. П. Волков, М. П. Георгадзе, В. В. Гришин, П. В. Дементьев, М. Т. Ефремов, Г. К. Жуков, А. Ф. Засядько, В. П. Зотов, Н. Г. Игнатов, С. Д. Игнатьев, Л. М. Каганович, Н. П. Казанец, Я. Э. Калнберзин, Н. Т. Кальченко, С. Камалов, И. В. Капитонов, А. П. Кириленко, А. И. Кириченко, Ф. Р. Козлов, Д. С. Коротченко, А. И. Костоусов, А. Н. Косыгин, И. И. Кузьмин, Д. А. Кунаев, В. А. Кучеренко, И. Г. Кэбин, Г. М. Маленков, К. Т. Мазуров, В. П. Мжаванадзе, А. И. Микоян, В. М. Молотов, И. Д. Мустафаев, Н. А. Мухитдинов, А. Н. Несмеянов, М. С. Озерцова, М. Г. Первухин, К. Д. Петухов, П. Н. Поспелов, Г. Я. Рудь, М. З. Сабуров, П. А. Сатюков, З. Т. Сердюк, Н. Н. Смеляков, А. Ю. Снечкус, А. Суеркулов, М. А. Суслов, С. А. Товмасян, Т. Ульджабаев, Д. Ф. Устинов, Е. А. Фурцева, Н. М. Шверник, А. Н. Шелепин, Д. Т. Шепилов, А. П. Шитиков, И. Д. Яковлев, М. А. Яснов.

СССР-эй Верховно Соведэй үглөөнэй хамтын заседани энээгээр дүүрэбэ.

(ТАСС).

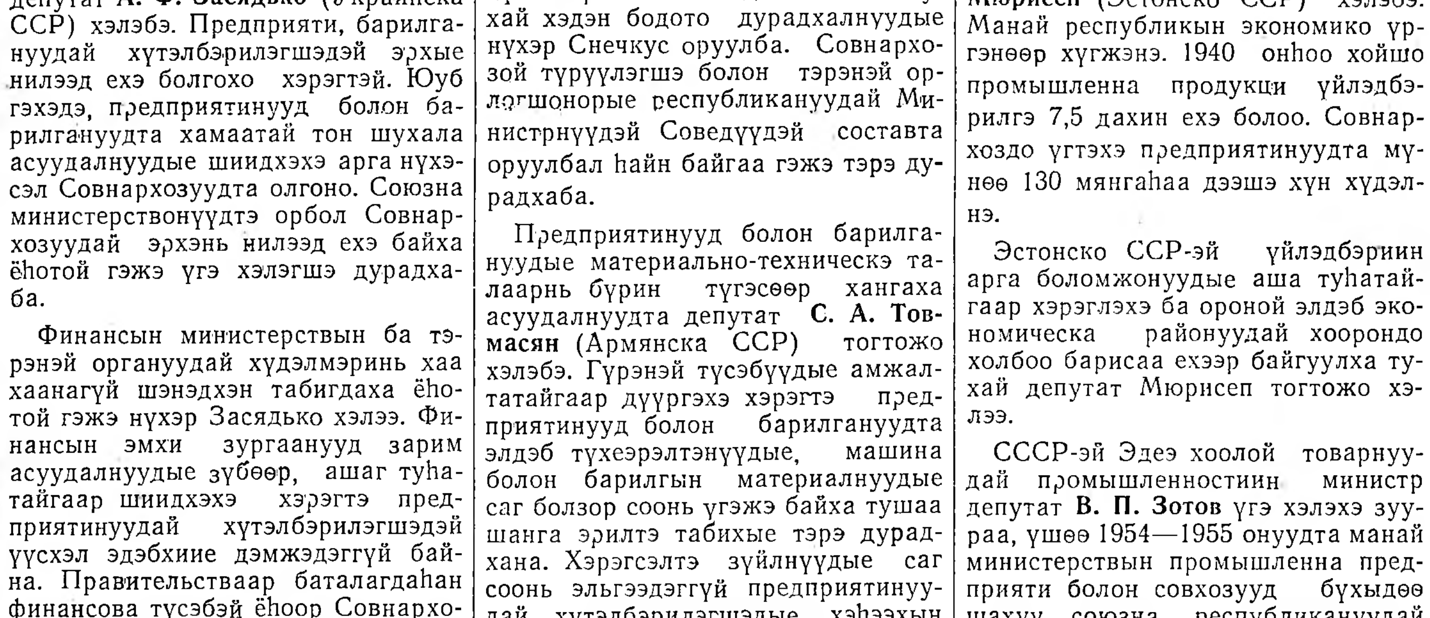

МОСКВА. Кремлиин Ехэ Ордон. Дүрбэдэхи зарлалай СССР-эй Верховно Соведэй VII сесси. 1957 оной майн 7-до СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй заседани болохо байна.

ТАСС-эй фотохронико.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

«Республика дотор гэр байрын болон культурно-ажаһуудалай барилганuудые түргэнөөр бариха хэмжээнүүд тухай» Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй 1956 оной ноябриин 27-ной тогтоолой Хэжэнгын аймагта хэр зэргэ дүүргэгдэжэ байһан тухай Хэжэнгын аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Ц. Н. Цыренжаповай элидхэлые БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиум һаяхан шагнаа. Дээрэ заагдаһан тогтоол Хэжэнгын аймагта тон хангалтагүйгөөр дүүргэгдэнэ гэжэ Президиум тэмдэглээ.

Хэжэнгын аймагта больница, медицинскэ пунктнууд, ниитын бани, хүүгэдэй сад болон яслинууд, клубууд ехэ удаанаар баригдана. Культурно-ажаһуудалай байшангууд саг соогоо заһагдангүй бай байһаар үмхирнэ. Харгы болон хүүргэнүүдые заһаха, һуурин газарнуудые ногооруулха тушаа аймсоведэй гүйсэдком ёһотой анхарал табинагүй. Аймагай болон колхозно центрнүүдэй, бусад тосхонуудай барилганууд ямаршье түсэбгүйгөөр хэгдэнэ.

Энэ жэлэй үнгэрһэн дүрбэ һара соо нэгэшье байшан ашаглалгада үгтөөгүй. Барилгын модо, шулуун муугаар бэлэдхэгдэнэ.

Хэгдэжэ байһан барилгын хойноһоо Соведэй гүйсэдком хиналта һулаар табина. Олон байранууд ехэ дутагдалнуудтайгаар ашаглалгада үгтэнэ.

Эдэ дутагдалнууд юун дээрэһээ гаранаб гэхэдэ, ажалшадай ажаһуудалые һайжаруулха хэрэгтэ аймсоведэй гүйсэдком (нүхэр Ц. Н. Цыренжапов) тон халирхайгаар хандана, гэрнүүдые болон культурно-ажаһуудалай барилгануудые олоор бариха хэрэгтэ сомоной болон сельскэ Соведүүдые, колхозуудай правленинүүдые, предприятинууд болон эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдые хабаадуулнагүй. Ажалшадай депутадуудай Хэжэнгын аймагай Соведэй гүйсэдком гэр байрануудые олоор бариха тушаа Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй 1956 оной ноябриин 27-ной тогтоол хангалтагүйгөөр бэелүүлжэ байна гэжэ заагаад, тэдэ дутагдалнуудаа дары усадхаха эрилтэ табяа. Гэрнүүдые болон культурно-ажаһуудалай барилгануудые түргэнөөр бариха тушаа ямар хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй байһание зааһан тогтоол Верховно Соведэй Президиум абаа.

Удаань Верховно Соведэй Президиум «БМАССР-эй Хүдөө ажахын министерстводэ хүн зонһоо ороһон гомдол болон мэдүүлгэнүүдые хаража үзэлгэ» тухай асуудал зүбшэн хэлсээ. Хүдөө ажахын министерстводэ хүн зонһоо ороһон мэдүүлгэ болон гомдолнуудые хаража үзэлгэ тон хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэнэ гэжэ БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиум тэмдэглээ.

БМАССР-эй Хүдөө ажахын министр нүхэр П. Н. Иванов, тэрэнэй орлогшонор хүнүүдһээ ороһон гомдол болон мэдүүлгэнүүдэй ямараар харагдажа байһые оройдоо хинажа үзэдэггүй. Гомдол болон мэдүүлгэнүүдые хаража үзэлгэдэ албан хойрогоор хандаһан ушарнууд тэндэ бии байба. Зүгөөр гэмтэ нюурнууд харюусалгада хабаадуулагданагүй. Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ ажаһуудалай болон гэр байрын таатай эрхэ байдал байгуулаагүй дээрэһээнь тус министерстводэ олон гомдолнууд ороно. Мүн газар эдлэхэ гурим эбдэһэн тухай колхозуудай зарим түрүүлэгшэнэрэй хуули буса ябуулганууд тушаа министерстводэ ороһон мэдүүлгэнүүд саг соогоо харагдаагүй байшоо.

БМАССР-эй Хүдөө ажахын министерстводэ гражданинуудһаа ороһон гомдол болон мэдүүлгэнүүдые муугаар хаража үзэдэг байһан тухайнь министр П. Н. Ивановто Верховно Соведэй Президиум заагаад, гражданинуудһаа ороһон гомдол болон мэдүүлгэнүүдые хаража үзэлгэдэ ёһотой гурим тогтоохо гэһэн эрилтэ табяа.

Хуушан тосхоной хүгжэлтэ

Нэмжээ үргэн Булган. талын баруун урда захада, Үдэ голой хойто бэедэ Георгиевка гэжэ үнинэй тосхон бии юм. Энэ тосхон анхандаа багахан колхозой центр байһанаа Хориин аймагай томодхогдоһон Молотовой нэрэмжэтэ колхозой центр болгогдоо.

Энэ тосхон мүнөө болбосон түхэлтэй боложо байна. Эндэ колхознигууд үмсэдөө гэрнүүдые шэнээр барина. Үнгэрэгшэ жэлдэ 9 гэр шэнээр баригдаа, хүүгэдэй ясли, мүн бусад барилганууд хэгдээ. Мүнөө жэлдэ энэ тосхондо арба гаран колхознигууд өөһэдтөө гэр бариха юм, тиихэдэ магазин, правлени, клуб баригдажа эхилхэ. Мүнөө 6 колхознигой бүлэ гэр барижа байна. Жэшээлхэдэ, колхознигууд Нефед Ефремов, Дмитрий Зимерев, Иван Лужников ба бусад шэнэ гэрнүүдые барижа байнхай.

— Октябриин 40 жэлэй алдарта ойе шэнэ гэртэ угтахаар оролдожо, хүрьгэ басаганайнгаа гэр бодхоолсожо байнаб. Дархалха наһан үнгэрэнхэйшье һаань, үри хүүгэдэйнгээ ноябриин 7-до гэрээ барижа дүүргэхые оролдоходонь миил һууха сэдьхэлни үгы,—гэжэ үргэнэйнгээ үбсүү тулама бурзан сагаан һахалые эмирэн-эмирэн Михаил Иванович Михайлов манда хөөрэбэ.

Һүүлшын хори гаран жэл соо нэгэшье шэнэ гэрэй баригдаагүй энэ тосхондо ерэхэ жэлдэ олон шэнэ гэрнүүд жэрын бодохо.

Манай корр.

БУУСЫН ФЕРМЭДЭ

Закаменай аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхозой Буусын фермэдэ хоёр жэлэй саада тээ шэнэ барилга хэгдэжэ эхилээ һэн.

Мүнөө тэндэ 100 үхэрэй байха дуужэн харгытай нэгэ байра, силос хэхэ хоёр түхеэрэлгэ баригдаа. Мүн 100 тугалай байха нэгэ байра баригдаад дүүрүүтэй байна.

Тойроод бүтүү ой модотой, наруулин дулаан энэ газарта мал үсхэбэрилхэдэ ехэ зохид.

Гүүртые даагша Лубсанима Балданов малшад, һаалишадтайгаа хамта малайнгаа ашаг шэмыень улам дээшэлүүлхын түлөө оролдоно.

Дуршэл ехэтэй болоһон ахалагша һаалишан Дулма Цыбикова эрхим ажалаараа колхоз, аймаг дотороо суурхагдаг болонхой. Даажа абаһан 16 үнеэдэйнь олонхинь тугаллаа. Һү һааха 7 һарынгаа түсэбые 140 процент дүүргээ. Зоотехническэ заабарине нарианаар сахижа, тугалнуудаа эхэһээнь һалгаажа, өөдэргэн доюунаар тэжээнэ.

Үнгэрһэн 6 һарын туршада малшадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөнэй дүнгөөр колхозой правлени нүхэр Цыбиковада дамжуулгын Улаан тугхание барюулһан байна.

Октябриин 40 жэлэй ойе ажалай бэлэгтэйгээр угтахын тула Дулма Цыбикова дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаа.

Зураг дээрэ: һаалишан Дулма Цыбикова тугалнуудаа эдеэлүүлжэ байна. **Д. Балдановай фото-текст.**

Һайхан нооһо ехээр тушаахабди

Орон дотороо эдеэ хоол элбэг дэлбэг болгохо хэрэгтэ парти, правительствомнай ехэ анхарал табина. Энэ зорилгые бэелүүлхын тула, бидэ, хонидоо ехэ оролдоһоо гаргаха уялгатайбди.

Энэ жэлдэ манай колхоз 2500 гаран центнер мяха абахаар шиидэбэ. Тэрэ тоодо 633 центнер хониной мяха тушааха юм.

Мүнөө манай Хушуурһын отарада намар тушаагдаха 730 толгой эрэ хонид харуулнагдана. Тэжээл элбэг байжа, үбэлжэлгэ һайнаар үнгэрөө, хонид тобир тарганаар ондо ороо.

Хабарай сагта хонидые һайнаар бэлшээридэ адуулаад, үбһэ, зелёно нэмэжэ эдюулээд байбал хүсэ шадалаа зааханшье табидаггүй. Тиимэһээ, апрель һараһаа хагда ехэтэй бэлшээридэ, полидо, таряалан уззур дээрэ адуулнабди. Саг соонь уһалнабди.

Бидэ, хонидоо даажа байһан хонидойнгоо толгой бүриһөө 4,5 килограмм һайн шанартай нооһо хайшалха, мүн хонидоо тус бүриднэ 65—70 килограммд болоторынь шахан таргалуулхабди. Зунай бэлшээридэ һайнаар хэрэглэжэ, абаһан уялгаа заатагүй дүүргэхэмнай лабтай.

Фёдор Федоров, Лука Ефимов,
Мухаршэбэрэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишод.

Молотовой нэрэмжэтэ колхоздо

ШАНДА ХҮРТЭБЭ

Малшадай дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөнэй зургаан һарын дүнгөөр «Малшадай үдэр» үнгэргэгдэбэ.

Малай ашаг шэмые арьбадхажа, туг абалгаар түрүү һуури эзэлһэн Сосор Сидитовэй хүтэлбэрилдэг фермэдэ бодо малай гүүртэдэ колхозой правлениин ба партийна эхин организациин дамжуулгын Улаан туг барюулагдаба. Малшад Г. Лубсанова, Ц. Цыденов, Ц. Жаргалова, Д. Цыденова болон бусад мүнгэн шан ба нэмэлтэ түлбэри абаба.

БАРИЛГА ХЭГДЭНЭ

Энэ жэлдэ үйлэдбэриин, культурно-ажаһуудалай олон барилга хэгдэхээр хараалагданхай. Тугалай, хониной, шадай байра, гүүртэдэ байрануудай, малшадай байха гэрнүүд, ясли баригдаха юм.

Барилгын бүхы түсэб 3 комплексно бригаданuудта даалгажа үгтэнхэй. Мүнөө бригада бүхэндэ барилгын саг үргэлжын звенонууд эмхидхэгдэнхэй. Барилгада хэрэгтэй модо, шулуу, цемент гэхэ мэтэ хэрэгсэлнүүд бэлдэгдээд, эхин хубинь зөөгдэжэ дүүрэбэ.

ЭРХИМ ҺААЛИШАН

Цыбик Жаргалова малай ажал дээрэ арбаад жэл хүдэлжэ байна. Тэрэ үнэн сэхэ ажалаараа олоной дунда хүндэтэй болонхой. Нүхэр Жаргалова Агуухэ Октябрьска революциин алдарта 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ үнеэн бүриһөө 1500 литр һү һааха уялга абаад эршэмтэйгээр хүдэлжэ байна.

М. Цаганов.
Ториин аймаг.

ХЭБЛЭЛЭЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

Хабарай тарилгын ябасые һайса харуулха

Хүдөө ажахын культурануудай ургасые дээшэлүүлжэ, Агуухэ Октябриин 40 жэлэй ойе ажалай ехэ бэлэгүүдээр угтаха зорилготойгоор Бичурын аймагай ажалшад мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлнэ. «Ленинский путь» гэжэ аймагайнь газетэ колхозуудайнгаа абаһан уялга тухай иигэжэ бэшэнэ:

Эмхитэйгээр, богони болзор соо, шанар һайнтайгаар хабарай тарилга үнгэргэхэ, 1957 ондо гектар бүриһөө 12 центнер ороოһото культурануудые, 120 центнер хартаабха, 120 центнер овощь, 150 центнерһээ бага бэшэ сахарна свёкло ургуулжа абаха».

Аймагай колхознигууд, механизаторнууд ороოһото болон бусад хүдөө ажахын культурануудые һайнаар ургуулжа абахын тулада хабарай тарилгые эрхим һайн болзор соо, шанар һайнтайгаар үнгэргэхын түлөө бэлэдхэлэй нилээд ехэ хүдэлмэри хэһэн байна. Үбэлэй һаранuудай туршада полинууд дээрэ агротехническэ хэмжээ-ябуулганууд үнгэргэгдөө. Газарай хүрьһэндэ органическа болон минеральна утэгжүүлгэ ехээр оруулагдаа. Мүнөө колхозууд параа хахалжа, газар элдүүрилжэ, ороოһото культурануудые тарижа байнхай. Тэндэхи колхозууд ороოһото культурануудые 16 шахуу мянган гектарта таряад байна.

Хабарай тарилгын ябасые аймагай газетэ яһала харуулна, колхознигуудай патриотическа үүсхэлые дэмжэнэ, колхозуудай, МТС-үүдэй хүдэлмэриин дутагдалнуудые саг соонь элирүүлнэ.

Һүүлэй сагта «Ленинский путь» газетын редакци энэ шухала асуудалда хэдэн түрүү бэшэг зорюулаа. Мүн хабарай тарилгада зорюулагдаһан гаршагтайгаар корреспонденцинүүд, информацинууд номер бүхэндэ толилогдоно.

«Сахарна свёклын ургаса юундэ багаар абанабибди» гэһэн темээр заочно экономическа конференци газетэ эмхидхэһэн байна. Энээниие һайшаалтай үүсхэл гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Экономическа конференци юундэ заабол энэ темээр үнгэргөөб гэхэдэ, Бичурын зарим колхозууд жэл бүри сахарна свёклын ургаса тон багаар абана, тиимэһээ колхозойшье, гүрэнэйшье мүнгэ зөөри ехээр хосордог гээшэ. Тиихэдэнь байгаалиин адли эрхэ байдалтай байһан аад, зарим колхозууд, звенонууд болон свёкло ургуулагшад сахарна свёклын үндэр ургаса—150—200 центнер хүрэтэр абадаг байха юм.

Аб адли арга боломжонуудтай байһан нэгэ аймагай колхозууд хайшан гэхэдээ иимэ ондо ондоо ургаса хуряанаб?

Энэ асуудалда тодорхой, научна харюу заочно экономическа конференци үгэнэ. Тус конференциие Бичурын МТС-эй главна агроном нүхэр Говоруновой статьягаар газетэ эхилһэн байна. Аймагта сахарай свёклые олон жэлдэ тарижа ургуулһан ехэ дуршэлые ниитэлһэнэй, мүн сагай уларилай байдалые научнаар шэнжэлһэнэй ёһоор статья соогоо хэдэн шухала асуудалнуудые табижа, Бичурын к хозуудта сахарна свёклын үн баян ургаса ургуулжа абахын лада эмхидхэлэй болон агротех ческэ ямар хэмжээнүүдые бэелүү талаар өөрынгөө һанамжануу автор бэшэнэ.

Бичурын сахарна заводой ахал ша агроном нүхэр Дик, XIX па съездын нэрэмжэтэ колхозой а ном нүхэр Казанцев, Калининай рэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүх Митыпов болон бусад заочно эко мическа конференцидэ хабаада жа, газетэдэ һанамжануудаа бэ һэн байна. Үрэһэ шанаржуу газар элдүүрилгые һайжаруу трактор болон хүдөө ажахын бу машинануудые һайн шанартайга заһабарилха, таряан ажалай б гадануудые хүтэлбэрилэгшэдэй у гэ болон харюусалгые дээшэлүү гэхэ мэтын асуудалнуудта газ шухала анхаралаа хандуулна: Ж шээлхэдэ, «Газар элдүүрилгые һа жаруулха» гэһэн гаршагтайга газетын нэгэ хуудаһанда яһала һ удхатай материалнууд толилогд

Тарилгые амжалтатайгаар үнг гэлгэ хадаа нэн түрүүн кадрнууд бэлэдхэлһээ дулдыдана. Тиимэ газетэ иимэнүүд түрүү бэшэгүүд толилоо: «Полеводуудай һуралса «Колхозой үйлэдбэридэ бригад нуудай дүүргэдэг үүргые дээш лүүлхэ». Мүн «трактор, плуг, сеял полевой стануудые болон вагон гуудые саг соонь заһабарилагты «Нютагай болон минеральна ут жүүлгэ бэлдэгты» гэһэн һонирхо той тусхай хуудаһан толилогд Тус хуудаһанда механизаторнууд колхознигуудай һанамжануудш бии, мүн Бичурын МТС-эй бол «Защита мира», XIX партсъез Калининай нэрэмжэтэ колхозууд рейдовэ шалгалта хэхэдэ элирһ дутагдалнууд тухай хэлэгдэнэ.

«Ленинский путь» газетын хууд һануудта социалистическэ мүрысө нэй дүнгүүд үргэнөөр харуулагдан Хабарай тарилгын хүдэлмэри ябаса тухай мэдээсэлнүүдһээ гад газетэдэ «Мүрысэдэг колхозуудт гэһэн гаршагтайгаар колхозууд хүдэлмэриин дүнгүүд толилогдон Газетэдэ «Хүндэлэлэй доска» эм хидхэгдэнхэй, тэндэ мүрысөөн илагшад бэшэгдэнэ.

Гэбэшье, газетын хүдэлмэридэ д тагдалнууд бии. Мүрысөөнэй яба харуулхадаа газетэ түрүү механ заторнуудай, полеводуудай, свёкл ургуулагшадай дуршэлые үргэнөө харуулнагүй. Түрүүшүүлэй дүй ду шэл согсолон дэлгэрүүлгэ хада хэблэлэй шухала зорилго болон бшуу.

Мүнөө республикымнай бүхы а магуудта хабарай тарилгын хүдэл мэри эхилээ. Аймагай газетэнүүдэ зорилго юуб гэхэдэ, энэ шухал кампаниие амжалтатайгаар үнгэр гэхын тула бүхы арга боломжону даа хэрэглэхэ, бүхы ажалшад элсүүлхэ хэрэгтэй. Аймагай газет нууд тарилгын ябасые үдэр бүри х руулжа байха, түрүүшүүлэй д дуршэл үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, МТС үүдэй, колхозуудай, совхозууда хүдэлмэриин дутагдалнуудые эли шэлхэ уялгатай.

Бичурын коммунистнууд баян ургасын түлөө тэмсэнэ

Е. ФЕДОТОВ, КПСС-эй Бичурын айкомой секретарь

1957 ондо ороოһо таряа, мяха, һү, нооһо болон бусад продуктнуудые абалга эрид дээшэлүүлхэ гэжэ хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэ парти, правительствын табиһан зорилго харюусалгатайшье, хүндэтэйшье гээшэ. Энэ ехэ зорилгые бэелүүлгэдэ хүн бүхэн хубитаяа оруулалсаха ёһотой гэжэ Бичурын таряашад һайнаар ойлгон, колхозууд болон совхозой ажахые хүсэтэйгөөр хүгжөөхын түлөө тэмсэнэ.

Энэ жэлдэ бичурынхидай үмэнэ хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ зорилго табигданхай. 1957 ондо колхозууд болон совхоз 1956 онойхитой сасуулхада, энэ жэлдэ мяха абалга 1,6 дахин, һү—1,6 дахин, ороოһо таряа—1,5 дахин, нооһо 22 процент ехэ болгохо зорилго урдаа табинхай.

Хараалһан эдэ хэмжээнүүдээ бэелүүлхын тулада тарилгын газарай гектар бүриһөө дунда зэргээр 12 центнер ороოһо, 150 центнер сахарай свёкло, 120 центнер овощь, 120 центнер хартаабха абаха, мүн үнеэн бүриһөө 1300-һаа доошо бэшэ литр һү һааха, хонин бүриһөө 2,5 килограмм нооһо хайшалха, эбэртэ малые бэлшээн таргалуулха, 10500 толгой гахай шахаха байнабди. Энээнтэй хамта, элбэг ехэ тэжээл бэлдэхын тулада бүхы хэмжээ абахаар хараалагдана.

Аймагай партийна организаци энэ хүдэлмэриие бэелүүлгэдэ дайралдаха бэрхэшээлнүүдые ямар аргаар дабан шиидхэхэб гэһэн асуудалда гол анхаралаа хандуулна. Хүдөө ажахын продуктнуудые абалга дээшэлүүлхэ тухай асуудал КПСС-эй айкомой һаяхан болоһон пленум дээрэ бүхы талаһаа зүбшэн хэлсэгдээд, хэдэн һайшаалтай дурадхалнууд оруулагдаһан, эдэ хэмжээнүүдые бэелүүлхэ арга боломжо гүйсэд бии гэжэ лаблагдаһан байна. Гахай үсхэбэрилхэ, ороოһо тарянай, үбһэ ногооной, кукурузын баян ургаса абажа, тэжээл ехээр бэлэдхэхэ, сахарна свёклын ургасые эрид дээшэлүүлхэ тушаа шухала зорилго пленум хараалһан байна.

Үнгэрһэн хоёр жэлэй туршада аймагай партийна организаци зоной дунда эмхидхэлэй, ниитэ-политическэ хүдэлмэри яһала һайнаар ябуулаа, мүн социалистическэ мүрысөө бодотоор эмхидхээ. Олонхи партийна эхин организацинууд колхозой, совхозой ажал хэрэгые шударгы габшагайгаар, тодорхойгоор хүтэлбэрилдэг, ажахынгаа экономикые гүнзэгыгөөр шэнжэлдэг, түрүү дүй дуршэлые үргэнөөр нэбтэрүүлдэг, түрүүшүүлые магтан урмашуулдаг болоһон байха юм.

Мал ажалда хүдэлмэрилэгшэдэй дунда коммунистнууд олон болонхой. Тэдэнэй олонхинь ажал дээрээ түрүү зэргэеэ харуулдаг байна. Жэшээнь, Дээдэ Маргантын Сталинай нэрэмжэтэ колхозой һаалишан З. Баженова, Кировэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Досомова, Логовскиин нэрэмжэтэ колхозой хонишон Кондратьев болон бусад эрхимээр ажаллажа, нүхэдтөө жэшээ харуулна.

Коммунистнуудай ябуулһан эмхидхэлэй-ойлгууламжын хүдэлмэриин ашаар ажахын энэ жэлдэ ниитын мал ажалай ашаг шэмэ дээшэлжэ байна. Ажахын үнгэрһэн 7 һарын туршада нёдондо энэ үеынхидэ орходоо хоёрһоо үлүү дахин ехэ һүн һаагдаа. Үбэлэй хурьгад олоор абтажа, гарза багатайгаар түлжүүлэгдэнэ. Гахай үсхэбэрилгэдэ хубилалта боложо захалаа: эхэ гахай бүриһөө 7 поршоонхо абтаба, 800 толгой гахай шахалганда табигданхай.

Гэхэтэй хамта, хүдэлмэридэмнай горьтойхон дутагдалнууд бии байһаар. Зарим колхозуудта малай ашаг шэмэ бага, тэжээл дутамагаар бэлдэгдэнэ.

Газар элдүүрилгэ Бичурада нилээд хүгжэнги һалбари боложо, ашаг шэмэтэ мал ажалые, тусгаарлабал, гахай, хони үсхэбэрилхэ, мүн үнеэдые олоор бариха таарамжатай арга олгоно. Энэ жэлдэ тарилгын талмай 53600 гектарта хүргэгдэхэ юм. Тэрэнэй 40 мянган гектарта ороოһото, 6 мянган гектарта тэжээлэй культуранууд, тэрэ тоодо 3900 гектар кукуруза таригдаха байна. Таряалангай гектар бүридэ нэгэ толгой мал хүртэнэ. Мал ажалые хүгжөөхэ барагдашагүй ехэ арга боломжонуудай бии байһые энэ баримта гэршэлнэ.

Энэ жэлдэ үндэр баян ургаса абаха тушаа ямар хүдэлмэри хэгдээб, мүнөө юун хэгдэжэ байнаб? Нэн түрүүн аймагай колхозууд болон совхоздо тарилгын талмай шэнээр харагдажа үзэгдөө. Энээнэй ашаар парай газар 4 мянган гектараар үргэдхэгдөө. Мүнөө тарилгын талмайн 29 процентнь пар болоно. Мальцевай аргаар 300 гектар газар элдүүрилэгдээ. Үбэлэй сагта поли дээрэ саһан тогтоогдоо. Энэ жэлдэ кукуруза, хара таряан пар дээрэ таригдаха. Зариманъ уһалагдадаг газарта таригдахань.

Манай механизаторнууд болон колхознигууд тарилгые богони болзор соо, һайн шанартайгаар хэхэ гэжэ шиидэнхэй. Сахарна свёкло, овощь болон хартаабха аргал шэбхээр утэгжүүлэгдэһэн һайн газарта таригдаха байна. Март, апрель һаранuудта поли дээрэ нютагай утэгжүүлгэнүүд нилээд ехээр гаргагдаа. Калининай, Сталинай, Логовскиин, Кировэй нэрэмжэтэ колхозууд автомашинануудаар, мори унаагаар, тракторнуудаар аргал шэбхэ зөөжэ, түсэбөө үлүүлэн дүүргээ. Энэ хүдэлмэри майн 10 хүрэтэр үргэлжэлүүлэгдэбэ.

Аймагай колхозууд болон совхоздо сабшалан, таряалан уһалха талаар яһала ехэ хүдэлмэри ябуулагдаба. Энэ хүдэлмэридэ 300 гаран хүн хабаадаа. Энэ жэлдэ хамта 4000 гектар таряалангай, 7500 гектар сабшалангай газар уһалагдаха юм. Чапаевай, Кировэй, Сталинай нэрэмжэтэ колхозууд уһа булажэ газарһаа уһалха насостой түхеэрэлгэ һаяшаг тодхоо.

Машинно-тракторна станцинууд апрелиин түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилэн, тракторнуудаа полидо гаргаа һэн. Игаабари дулаан үдэрнүүдые һамбаашалан Охин-Булагай, Бага-Куналейн МТС-үүдэй механизаторнууд эртын борнойлго хэжэ дүүргээ. Коммунистнууд нүхэд Лобанов, Поляков гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг тракторна бригаданууд полевой хүдэлмэриин түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилэн һайнаар хүдэлмэрилжэ байна. Колхознигууд болон механизаторнууд ороოһото культурануудые 8—10 хоногой туршада тарижа дүүргэхэ зорилготой ажаллана. Ороოһото культурануудай ехэнхи хубинь хэрээһэлүүлэн ба нарин рядтайгаар таригдаха юм.

Колхозуудай агрономууд тарилгын хүдэлмэриин агротехническэ түсэб табинхай. Тэрээн доторнь али участогта, ямар культурые хэдыдэ тарихаб гэжэ хараалагдана.

Мүнөө тарилга эхилэнхэй. Тарилгые богони болзорто, һайн шанартайгаар хэжэ, үндэр ургасын үндэһэ һуури табихын тулада тракторна бригаданuудые бүхы хэрэгсэлнүүдээрнь һайса хангахын хажуугаар, кадрнуудта бодото анхаралаа табиха шухала. Тарилгын үедэ полевой хүдэлмэридэ хамта 4 мянга гаран хүн хабаадаха байна. МТС-үүдэй, колхозуудай болон совхозой парторганизацинууд эртээнһээ һайн кадрнуудаа шэлэн оложо, агрегадуудта табиһан байна. Коммунистнууд болон комсомолшуud тарилгын эгээн шухала хүдэлмэридэ табигданхай. Тракторна бригаданuудта партийна, партийно-комсомолой болон комсомолшуудай группанууд байгуулагдаба. Жэшээнь, Охин-Булагай МТС-эй 11 тракторна бригадада 2 партийна, 1 партийно-комсомолой, 8 комсомолой группанууд бии болгогдоо. Эдэ группанууд бултадаа хүдэлмэриин түсэбтэй юм. Группарторгнууд семинарта хабаадалсажа, заабари зүбшөөл абанхай. Агитаторнуудаар бэлэдхэл һайнтай хүнүүд томилогдоо. Мүн аймагай бусадшье МТС-үүдтэ иимэ группанууд бии болгогдоод хүдэлмэрилнэ.

Полевой стануud сэбэрлэгдээ. Тэндэ харуулан ойлгуулха агита түхеэрэгдэнхэй. Зарим колхозуу радиоприёмнигуудые абажа, поле вой стануудтаа табиһан байна. Ба хан нүүдэл библиотекэнүүд аба шагдаа. Газетэ, журналнууд элбэ Мүрысөөнэй дүнгүүдые харуула бэшэхэ досканууд үлгэгдөө.

МТС-үүдэй механизаторнууд ге тар бүриһөө 12 центнер ороოһо т ряа абаха, условно трактор бүх нөөр сезон соо 650 гектар зөөлэн х халалга хэхэ гэһэн социалистическ уялга абаһан юм. Коммунист Мелу никовэй хүтэлбэрилдэг трактор бригада энэ жэлдэ 1100 гектар г зарай га бүриһөө 13 центнер таря условно трактор бүреэр 800 гекта газар элдүүрилхэ гэжэ шиидээ.

Һүүлэй үедэ партийна организац нуудай хүдэлмэреэ нилээд һайж руулжа байһые тэмдэглэхын хажу гаар, партийно-политическэ хүдэ мэридэхи дутагдалнуудые далдалж болохогүй. Зарим партийна эхи организацинууд үшөөл һулаар х дэлмэрилжэ байна. Жэшээ болго Ворошиловай нэрэмжэтэ, «Защи мира» колхозуудай парторганизац нуудые абаад үзэе. Эдэ парторгани зацинууд ажахыгаа һэргээн хүгжөө хэ талаар хараалһан хэмжэ ябуулгануудаа бэелүүлхэ тушаа эм хидхэлэй хүдэлмэри һулаар ябуу даг. Сабшалан, таряалангаа уһалх тушаа эндэхид мүртэй юумэ хээгүй.

Партиин аймагай комитет кадр нуудта эрилтэ ехээр табижа, гээ дэнги участогуудай хүдэлмэрие һайжаруулха, зоной дунда ябуула даха эмхидхэлэй болон партийн политическэ хүдэлмэри нүлөө ехэтэ болгохын түлөө тэмсэхэ байна. И гэжэ аймагай партийна организац КПСС-эй обкомой IV пленумэй та биһан зорилгые бэелүүлхэ ёһотой.

[Т]арилгые богони болзорто, шанар һайнтайгаар үнгэргэе!

* *

Эгэтынхид энэ [д]утагдалнуудаа усадхаха ёһотой

[Эгэ]тынхид сагай уларилай номго[н] [бо]лулаархые, газарай хүрьһэнэй [ха]нагүй жэгдэржэ гэдэхые хү[...] [хү]леэһээр мүнөө жэлэй хабарай [тари]лгын хүдэлмэриие үни удаан [со]о унжагайруулжа байна. Энэ [бай]далыень зарим баримтануудые эндэ хаража үзэебди.

ТАРИЛГЫН ЯБАСЫЕ ТҮРГЭДХЭХЭ

[...]улшын мэдээнэй ёһоор МТС-эй [ди]ректорынь нүхэр Танхасаев, [ерөнхы]йа агрономынь нүхэр Хамнига[даев] харьяата 6 колхозуудта та[риха] ёһотой 6600 гектар эртын [оро]һото культурануудһаа орой ха[ры]нь таригдаа. Хэрбээ энэ янзаа[р] тарилгын хүдэлмэриие сааша[н] [я]буулбал, эндэхи колхозууд эр[тын] болон бусад культурануудай [тари]лгые хараалһан богонихон бол[зор] соогоо яашье дүүргэхэгүй бо[лоно].

[...]ангаая тарилгын хүдэлмэри [«Ко]ммунизм» колхоздо (түрүүлэг[шэ]нь нүхэр Сампилон, парторгани[зацы]ин секретарь нүхэр Будацыре[н]) аали нобшоор ябуулагдана. [...]колхоз мүнөө эртын культура[нуу]дые тариха тааруу һайн хаһа [са]рые алдажа байна. Эндэ 1500 [гара]н гектар эртын орооһото куль[тура] таригдаха ёһотой аад, үшөө [...]эхэ уды.

[Т]ус колхоздо МТС соогор эгээн [...] 1-дэхи тракторна бригада [...] [бри]гадирынь нүхэр Пунсуков [...] ажаллана. Теэд колхозой [прав]лениин һаадгүйгөөр ажал[ла][х]а арга боломжо механи[зато]рнуудта олгоогүй дээрэһээнь [...]икын олон удаа һаатаха ушар [бол]дэнэ. Жэшээлхэдэ, Хүрээтын [...]до тарилга хэжэ байһан трак[тори]ст Бадма Шираповай агрегат [...]э хүрэнгын саг соогоо асараг[даа]гүй дээрэһээ олон удаа һаа[таа] [ю]м. Эндэ һаяхан шэрэлгэшэнэй [...]гүйһөө боложо 5 час соо һаа[таа]. Сеялкэнүүдэй һаадгүйгөөр яба[хын] тула үрэһэ хүрэнгын орооһо та[...] шэрэлгэ муугаар эмхидхэгдэхэ[...]гадна, колхозой шэрэлгэшэд [...]э газаагуур орооһо таряагаа [...] гээнэ. Энээнһээ боложо та[рилга]н нормошье хаһагдана. Теэд [...]ан ажалай бригадир — агро[ном] нүхэр Дмитреев ажалай эмхид[хэлы]е һайжаруулха гэжэ оролдоно[гүй]. Колхозой правлениин түрүүлэг[шэ] нүхэр Сампилон тарилгын хү[дэл]мэриие түргэдхэхэ тушаа зо[хихо] хэмжээ абаагүй байһаар.

[Т]иимэрхүү байдал Ворошиловай [нэр]эмжэтэ колхоздо (түрүүлэгшэнь [нүхэ]р Фомин) үзэгдэнэ. Үрэһэ хү[рэнг]э шэрэлгые колхозой муугаар [эми]дхэһэн дээрэһээ, нэгэшье агрс[...] тарилга хэхэдээ нормоёо дүүр[гээ]гүй. Тус колхозой правлениин [түр]үүлэгшэ нүхэр Фоминой гэмээр [меха]низаторнуудта ажал хүдэлмэ[ридэ] [с]амжалтатайгаар ябуулха таа[рамжа]зохид арга боломжо үгы байна. [Эн]эн тухай эндэ ажалладаг 6-[дах]и тракторна бригадын механи[зато]рнууд мэдүүлнэ.

[М]үнөө жэлдэ МТС-эй техникын һаадгүйгөөр ябахын тула колхозууд оролдолго гаргаагүй. МТС-эй хүтэлбэрилэгшэд ба мэргэжэлтэд энэ байдалтай эбсэжэ, сагай уларилһаа дулдыданги байха һанал бодолдо баригдажа яаралгүй ажаллаа. Тиимэһээ тарилгын хүдэлмэри удааруулагдана.

Тиихэдэ тарилга дээрэ ажал хүдэлмэриие һайнаар эмхидхэһэн газарта тад ондоо байдалтай. Жэшээлхэдэ, Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо (түрүүлэгшэнь нүхэр С. Л. Козлов) тарилгын хүдэлмэри эмхитэй һайнаар ябуулагдана. Эндэ эртын тарилга шанартайгаар хэгдэжэ, мүнөө 600 гектар шахуу хара таряан, шэниисэ таригдаа. Энэ колхозые хангажа байһан 4-дэхи тракторна бригадын тракторист В. Уваровай агрегат 30 га нормын орондо 40 га хүрэтэр тарилга хэнэ.

КУКУРУЗЫН ТҮЛӨӨ ТЭМСЭНЭГҮЙ

Малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ шухала арга боломжо олгохо кукурузын удхашанарые мэдэбэшье, эндэхи колхозууд кукурузын тарилгада бэлэдхэнэгүй. Энэ үнэтэ культурые урда мэтэ тоодоггүй зангаараал гэхэ гү, али хайшан гээл һаа тарингүй үнгэршэхэ ааб гэһэн һанаатай ха. Энэ гээгдэнги бодолые Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Фомин баримталдаг юм. Тус колхоз нёдондо 100 гаран гектар кукуруза таряад, тэрэнэйнгээ хойноһоо харууһалга хэнгүй байжа мүртэй ургаса абаагүй юм. Тиимэһээ «манай эндэ кукуруза ургахагүй байна» гэжэ тарилгын талмайе миил 25 гектар болгожорхёо.

«Ургахагүй һаань багаар тарииты» гэжэ дээрэһээ хэлээ гээд МТС-эй харьяата бусадшье колхозуудта кукуруза тариха газарые даншье бага болгожорхёо. Хэрбээ нёдондо эндэхи колхозууд хамтадаа мянга шахуу гектарта кукуруза тариһан һаа, мүнөө 350 гектарта тарихаар хараална. Адуу мал олонтой Карл Марксын, Молотовой нэрэмжэтэ, «Коммунизм» колхозууд 75—100 гектар кукуруза тарихаар түсэблэнхэй.

Теэд мүнөө МТС-эй нэгэшье колхоздо кукуруза ургуулха звенонууд бии болгогдоодүй, энээн тухай миил хөөрэлдэһөөр. Кукуруза таримаар тааруу һайн газар шэлэгдэжэ хүсэд олдоогүй. Мүнөө хүрэтэр нэгэшье колхоз кукурузын үрэһэтэй болоогүй.

—Кукуруза багаар тариха гэһэн түсэбтэйбди. Теэд энэшье тариһанаа ургуулхамнай үшөө мэдэгдэнэгүй,— гэжэ үнгэрхэдөө МТС-эй главна агроном нүхэр Хамнигадаев мэдүүлдэг юм.

Кукуруза ургуулха гэжэ үнэндөө оролдоогүй аад, элдэб шалтагаануудые урдаа барижа тарилгада ямаршье бэлэдхэл хэнгүй тэдэнэй һуухадань партиин Яруунын айком болон аймгүйсэдком юундэ хэмжээ абангүй үнгэржэ байна гээшэб?

Ц. Дандаров, манай корр.

* *

Пограничнa МТС-эй механизатор нүхэр Смородниковой тракторна агрегат пар хахалжа байнхай. Петр Степанович Смородников үдэртөө 6,6 га хахалха аад, 7,0—7,3 га һайн шанартайгаар хахална.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Смородниковой агрегат пар хахалжа байна. (Хүрсэ соо нүхэр Смородников).

Б. Доржиевай фото.

Үрэгүй хөөрэлдөөгөөр үдэрөө барана

Түгнэ голдо хабарай дулаан саг үзэгдэжэ, Мухаршэбэрэй аймагай колхозууд тарилгадаа хаа хаанагүй орожо захалба. Хура бороотой һайн хабарай болоһондо хүн бүхэнэй досоо баяртай.

—Мүнөө жэлдэ баян ургаса абахамнайл гээшэ даа,—гэлдэжэ механизаторнууд, колхознигууд хөөрэлдэнэ.

Тэдэнэй иигэжэ хэлсэдэгыншье зүйтэй. Хабарай тарилгые саг болзор соонь үнгэргэхэ арга боломжошье Мухаршэбэртэ яһала бии гээшэ. МТС-үүд мүнөө жэлдэ шэнэ техникэ, зэмсэгүүдые олоор абаа. Поли дээрэ дүй дүршэл ехэтэй механизаторнууд ажаллана, эдэ үдэрнүүдтэ аймагай колхозууд нилээд ехэ газар тарилгада бэлэдхэбэ.

Харин зарим колхозуудта эдэ арга боломжонууд хүсэд хэрэглэгдэнэгүй. Сулхарай хойто ташаланда хоёр шэнэ сеялкэ шагтагаланхай «ДТ-54» трактор ябажа ядашоод байба.

Юун болооб?—Хоёрдохи үдэрөө юуншье боложо үгэнэгүй, сеялкэнүүдэй дискэнүүд эрьелдэнэгүй, —гээд колхозой агроном нүхэр Л. Туманова харюусана.

Сталинай нэрэмжэтэ колхозой 6-дахи таряан ажалай бригадада ажаллажа байһан энэ трактор Гашейн МТС-эй 20-дохи тракторна бригадада мэдэлтэй юм. Эндэхи таряан ажалай бригада 600 шахуу гектарта эртын тарилга хэхэ юм. Теэд шэнэ абтаһан сеялкэнүүдынь туршагдажа үзэгдөөгүй, һайса шалгагдаагүй дээрэһээ тарилга һаатуулжа байна.

Энэ бригадада хамта 6 сеялкэ ажаллаха ёһотой байгаа. Гэбэшье, дүрбэн сеялкэнь тракторна бригадын стан дээрэ хэбтэнэ. Мүнөө тэдэ дахин заһабарилагдажа байна. Ажалай эмхидхэл муу. Участково механик нүхэр Поломошнов һайндэрһөө хойшо ажалдаа гараагүй. Мүн «АТЗ» трактор лущени хэжэ, тарилгада газар бэлдэжэ байха аад, эбдэржэ урагшаа ябанагүй. Һүниин халаан эмхидхэгдээгүй. Тарилгада бэлдэгдэһэн газарынь тон бага.

3-дахи таряан ажалай бригадада хүдэлжэ байһан 6-дахи тракторна бригадын техникэ, зэмсэгүүд муугаар ашаглагдана.

«С-80» тракторай, тэрэшэлэн сеялкэнүүдэй техническэ талаараа муугаар заһабарилагдаһан дээрэһээ хоёр үдэр тарилга хэгдээгүй байна. Сеяльщигүүдэй буридүүлэгдээгүйһөө боложо хоёр сеялкэ мүнөө болотор ажалланагүй.

Сталинай нэрэмжэтэ колхоз энэ жэлдэ 4600 гаран гектар орооһото культурануудай тарилга хэхэ байна. Эртын тарилга майн 12 болотор дүүргэгдэхээр хараалагдана. Мүнөө 800 гаран гектарта тарилга хэгдээ. Тиигэбэшье, ажал хүдэлмэридэнь дутуу дунданууд ехэ байна. Механизаторнуудай дунда политическэ хүдэлмэри муугаар ябуулагдана. Газетэ, журналнууд абтанагүй.

Хаа хаанагүй бригада дээгүүр ябахада үрэгүй хөөрэлдөөнүүдһээ бэшэ өөдтэй юумэн хэгдэнэгүй. Эдэ дутагдалнуудаа дары усадхаха тушаа колхозой правлени хэмжээ абаха бэзэ гэжэ найдагдана.

Т. Гармаев, манай корр.

Редакцида ерэһэн бэшэгүүд

Хүлеэһээр үнинэй

«Эрдэм» совхозой (Мухаршэбэр) нэгэдэхи отделенидэ библиотекэ бии юм. Теэд энэ библиотекэмнай үни болоо, нээгдэнэгүй. Ушар юуб гэхэдэ, библиотекареэр ажаллажа байһан Виктор Козлов «Библиотекэдэ хүдэлэнхаар, ондоо тээ хүдэлмэри хээ һаам дээрэ» гээд библиотекэеэ хаажархинхай. Мүнөө нютагай ажалшад һони һонин номуудые уншахаяа болинхой, библиотекынгээ нээгдэхые хүлеэһээр үнинэй.

Аймагай Культурын таһагайхид хэзээ нойрһоо һэрижэ, библиотекыемнай нээхэ юм?

Ц. Бадлуев.

Хэзээ заһабарилагдаха ааб?

Ахын аймагай коммунальна ажахын таһагай зарим гэрнүүдынь һандархайнууд юм. Тэдэнэй олонхинь хушалта муутай дээрэһээ зунай сагта хура бороогой орохотой сасуу дуһаалдаг. Энээн тушаа тус таһагые даагша нүхэр Дарбаковта хэды дахин һануулагдаһан, шэхэнэй шиир болотор хэлэгдэһэн байха. Теэд нүхэр Дарбаков ямаршье анхарал табидаггүй, «нюдэ балай, шэхэ дүлии» болоод ябадаг зантай болошоо. Харин байрын түлөө хүлһэ абаха болоходоо нүхэр Дарбаков һэргэшэдэг.

Нүхэр Дарбаковһоо гэрэй хушалтануудые хэзээ заһуулхабта гэжэ асуугдамаар болоно.

Б. Шоймполов.

Манай гуйлта

Манай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой центр дээрэ нэгэ бани бии юм. Энэ банимнай 1956 ондо нэгэ дахин түлигдөө һэн. Тиихэдэ 1957 оной гарахаһаа хойшо юрдөө түлигдэнэгүй. Колхозой гэшүүд банида орохын тула 10 модондо байдаг Петропавловка тосхон ошохо баатай болоно. Тиигэжэ колхозой гэшүүд банида ошоходоо үнэтэ сагаа барана.

Баняа һарадаа нэгэшье дахин түлидэг болгыт гэжэ колхозой правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Дармаевые бидэнэр гуйха байнабди.

Д. Сандаков, колхозой гэшүүн.

„Хурдан даа моримни, хүнгэн даа рессорни“

Иимэ гаршагтай бэшэг Бичурын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозһоо манай хүдөө бэшэгшэд эльгээһэн байгаа. Статья дотор тус колхозой хоёрдохи комплексно бригадын бригадир С. Д. Ленхоев даалгагдаһан ажалдаа хайша хэрэгээр хандана, үдэр бүри һогтуугаар иишэ тиишээ моринной шадал мэдүүлэн харайлгана. Мүн хабарай тарилгада хүсэд бэлэдхэлгүй, үнөөхи зоболонто боро морин, хара рессорoo хаяргаһаар Хаяа гү, али Елан нютагуудые зайжа, хара үһая хэдэн хоногой туршада бэдэржэ, үгы болошодог гэжэ хэлэгдэһэн юм.

Колхозой правлени, партийна организациин манай редакцида мэдээсэһэнэй ёһоор, дурсагдаһан баримтанууд шалгалтаар сүм тодорһон байна. Комплексно бригадын бригадир С. Д. Ленхоевой хойрог нобшо ябадал колхозой партийна организациин суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, Ленхоевто шангаар һануулагдаа. Мүн энэ асуудал колхозой гэшүүдэй суглаан дээрэ хэлсэгдээ.

„БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭНДЭ“ БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Эдэ дутагдалнуудые түргэн усадхаха“

Курумканай аймагай колхозуудта үрэһэ сэбэрлэлгэ унжагайржа байна. Тарилгын газар дээрэ наг шэбхэ гаргаха хүдэлмэри аали нобшоор ябуулагдана. Мүн полевой станууд хүсэд заһабарилагдаагүй гэһэн бэшэг манай газетын апрелиин 19-нэй номерто дээрэ хэлэгдэһэн гаршагтайгаар толилогдоһон юм.

КПСС-эй Курумканай айкомой секретарь нүхэр Раднаевай манай редакцида мэдээсэһэнэй ёһоор, статья соо хэлэгдэһэн барнмтанууд булта зүб байба.

«Мүнөө аймагай колхозуудта үрэһэ сэбэрлэлгэ дүүргэгдэнхэй. Таряанай газарые һайнаар үтэгжүүлхэ, ургасаяа дээшэлүүлхэ тушаа КПСС-эй айком ба аймсоведэй гүйсэдком зохихо хэмжээнүүдые абаһан байна. Мүн Калининай, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудай полевой стан булта заһабарилагдаа».

„Юугээ хүлеэдэг хүтэлбэрилэгшэд бэ?“

Иимэ гаршагтайгаар манай газетэдэ толилогдоһон статья соо Прибайкальска аймагай Маленковой нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артель хабарай тарилгада муугаар бэлэдхэнэ, кукурузын, овощиин үрэһэн абтаадүй байһаар гэжэ хэлэгдэһэн байгаа.

«Статья соо заагдаһан дутагдалнуудые усадхаха талаар зохихо хэмжээнүүд абтаа. Мүнөө шэниисын үрэһэ хүрэнгэ хүсэд бэлэн. Кукуруза тариха тарилгын талмай шэлэн олдоод, тэндэнь наг шэбхэ зөөгдэжэ байна. Мүн тарилгын үедэ хэрэгтэй болохо зэр зэмсэгүүд сүм заһагданхай. Тиихэдэ огородно бригада болон звенонууд эмхидхэгдээ», —гэжэ манай редакцида Прибайкальска аймсоведэй гүйсэдкомһоо мэдээсэнэ.

Конкурсдо

О. ПУДОВКИН

ЗАМДАА ҺАЙН ЯБААРАЙ, АНДРЕЙ!

ОЧЕРК

[...]абанһаа табигдажа ерэһэн Ан[дрей] Родионовой үмэнэ саашанхи [ам]байдалайнь зам үргэнөөр нээг[дэһ]эй байгаа. Наранай элшэ гэрэ[лэй] [эл]бэгээр шудхан орожо яларан [бай]даг уужам томо сонхонуудтай [за]вдой цех соо ухаалиг оньһон ма[шин]а хүдэлгэжэ, үгы гэбэл хүхэ [...]ин Байгал далайн хүсэтэ долги [...]үлэн, мүнгэн хашарһата омоли [бари]даг загаһашан боложо болохо [бай]а. Теэд. хэдэн жэл алба хэһэ[...] һүүлээр һуралсаха, эрдэмэй [...]өөдэ абирха дуран яаһан ехээр [...]энэ гээшэб! Үүлэндэ тулама үн[...]гэршье барижа болохол.

[А]жал бүхэн арадайнгаа аша ту[һада] хэгдэдэг ха юм даа. Хани нүхэ[дэй]нь, түрэлхидэйнь хэлэһэн олон [...]а Андрейн шэхэндэ урин зөөлэ[н]ээр, һаятай зохидоор соностоо бэ[лэй].

[Гэ]бэшье, солото Советскэ Арми[д]а алба хэжэ, һүр жабхаланта [ху]саалаар омогтой алхалан яба[һан] сагһаа эхилээд, «нютагтаа [бусажа], колхоздоо туһалхаб» гэһэн [...] Андрейн толгойдо бүхөөр [...]үүгдаа һэн. Үндэр гэгшын урга[са] таряагаар түрэл нютагайнгаа [...]рхахын түлөө, олон мянган үхэр [...]аар бэлшээри дайдынгаа бүр[...]лдэхын түлөө, баатарлиг оро[...]огоо билтарма баян эдеэ хоолтой [...]хын түлөө ажаллаха! Арюун [...]ан иимэ һанал бодолые зүр[...]ээ зула болгон бадарааһан сая [...]ган залуу патриодууд Коммунис партиингаа уряагаар хүдөө нютагуудта ажаллахаар ошожол, ошожол байгаа һэн.

Үргэн сээжэтэй, шииираг шамбай набтаршаг бэетэй, удаан хүдэлсэтэй энэ хүбүүн олон табан дуугүй юм. Гэбэшье, тэрэнэй хэлэһэн үгэнь сэрэгэй ёһоор тад-няд байса, тобшо хурсаар соностобо. Шанга журамаар бэеэ хатуужуулһан томоотой зоригтой хүн байһаниинь дары харагдаа һэн. Тиигэжэ һая бидэнэр Андрейтэй танилсабабди.

— Түрэл нютагаа бусажа ерэхэдэмни комсомолой айком намайе инструктор болгоо...

— Тэрэ сагһаа хойшо хоёрдохи жэлээ хүдэлмэрилжэ байнаб,—гэжэ Андрей энеэбхилэн дуугарба.

Андрейн һанаанда мартагдахагүй олон юумэнүүд энэ үе соо болоһон байгаа бшуу...

I.

Наратай халуун зунай нэгэ үдэр Андрей Радионов Булганинай нэрэмжэтэ колхоз ошобо. Ажаллажа эхилһээр тэрэнэй абаһан түрүүшынь командировко энэ байгаа ха. Үбһэ хуряалга түлэг дундаа ябажа, хүгшэн залуугүй хүн бүхэн эдеэлхэ амархаяа, унтаха нойроо мартаад, унаһан малгайгаа абангүй ажалдаа шармайн оролдожо байгаа һэн.

Тиимэһээ олохон комсомолшуудай фото зурагаа абхуулжа, комсомолой билет һэлгэхын тула Мухаршэбэр ерэхэ аргагүй байһаниинь лабтай байба. Энэ хэрэгые түргэдхэхэ зорилгоор комсомолой айком фотографтай хамта Андрейе хүдөө эльгээхэ баатай болоһон юм.

Колхоздо ерэмсээрээ түрүүлэгшэ нүхэр Сибидановтай уулзажа, Андрей ерэһэн ушараа хэлэбэ.

— Комсомолой айкомой инструктор гээшэб гэжэ хэлээ бэшэ һэн гүт?—гэжэ асуугаад Герасим Бутуханович Андрейн дэргэдэ зогсожо бодолгото болоһоной һүүлээр үбһэ хуряалгын шахардуу үедэ нэгэшье сүлөөтэй морин үгы даа гэбэ.

— Зай, мори тэргэ үгэхэнь гү?— гэжэ газаа хүлеэжэ байһан фотограф асууба.

—Даб дээрэ морин үгы байна гэнэл даа.

— Теэд яахамнай гээшэб?

— Нэгэ арга олохол болоо бэзэбди даа.

Тиигэжэ байтарнь колхозой түрүүлэгшын орлогшо Дымбрылов тэдэ хоёрой хажуугаар түргэн ябажа гараад, правленидэ орошобо.

— Герасим Бутуханович, колхозойнгоо түрүү малшадай фото зурагуудые эльгээгыт гэжэ партиин айкомһоо телефоноор захижа байна,—гэжэ Дымбрылов түрүүлэгшэдээ хэлэбэ.

—Юун гэнэбши? Фото зурагуудые? Теэд... Хаанаһаа тэдэниие абаха юм? Байза, байгаарайлши... Газаа хэншье харагданагүй гү?

— Хоёр хүн байна һэн.

— Тиигээ һаа, һайн гээшэ,—гэжэ хэлээд, Герасим Бутуханович сонходо ошожо, хоёр тээшэнь дэлгэн нээгээд, тэдэнэрһээ иигэжэ асууба:

— Та хоёрой хэнтнай фотограф бэ?

— Би байнаб, би...

— Хүлеэгээд байгаарай, мэнэ гэһээр ерэхэб.

Герасим Бутуханович бэшэг саарһаяа суглуулан абажа, столойнгоо һугалгада хээд суургадана. Газаа гараад правлениин дэргэдэ байһан коляскатай хүхэ сэнхир мотоциклын мотор хүдэлгэн, фотографта хандажа:

— Зай, һуугыш даа. Фермэдэ, ошоё,—гэбэ.

Баһа бригадада ошохобди,— гээд Андрейн дуугархада, Сибиданов тэрээн тээшэ эрьен хаража, юумэ хэлэхэ гэһэн хэбэртэй болоһон аад, гараа занган дохибо. Тэрэ дары мотоциклынь угзаран хүдэлхэдэ, Андрей ябуул дундань ара талын һуудалда һуужа үрьдэбэ. Тиин талын дардам харгыгаар бөөн шара тооһо манаруулан, хурдан машинаяа байха шадалаарнь табилуулба.

«Хэрэгнайшье бүтэһэн янзатай» гэжэ Андрей досоогоо шэбшэхэдээ, урмашан баясана. Теэд яахадааашьеб, аягүйрхэхэ сэдьхэл түрэжэ, һанааень зобооно. «Ямар ушарһаа түрүүлэгшэ намда дурагүйгөөр хандана. гээшэб?» гэжэ дахин дахин бодоно.

Энэ колхоздо шадаал һаа түргэнөөр бусажа ерэхые Андрей эрид шангаар шиидэбэ...

Комсомолой айкомой секретарь Владимир Базарон нэгэтэ ажал хэрэгэй байдал тушаа Андрейтэй удаан саг соо тодорхойгоор хөөрэлдэбэ.

— Шинии ажаллаха колхозууд ямар байнаб, ажалтайнь танилсаба гүш?—гэжэ асуугаа.

— Танилсааб. Эдэбхитэниие шэлэн оложо эхилээб.

—Зүб даа. Шинии ажаллаха колхозууд ехэ газартай, хүн зоноор олон, эгээл томо колхозууд гээшэ. Һайн эдэбхитэдгүйгөөр хүдэлмэрилхэдэ бэрхэтэй байха. Колхозуудай түрүүлэгшэнэртэй илангаяа һайнаар танилсаха хэрэгтэй.

— Зарим нэгэнтэйнь танилсанхайб. Илангаяа Герасим Бутухановичтай, Теэд хайшаа хэрзэгы зантай хүн гээшэб?..

Булганинай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэтэй анха түрүүшынхеэ уулзаһан тухайгаа Андрей хургаа тоолон хөөрэбэ.

— Тиимэ даа, Герасим Бутуханович ажал хэрэгээ һайн мэдэдэг, эршэ зоригтой, шадабаритай түрүүлэгшэ байха. Танихагүй хүндөө һэжэглэһэн шэнгеэр хандадаг. Зай, яахашьегүй үгээ ойлголсоходоо, һайн нүхэд болохо байхат.

II.

Яаража байхада, саг мэдэгдэнгүй үнгэрдэг. Нэгэ мэдэн гэхэдэ, зүнай һүүл һара болошоһон байба. Булганинай нэрэмжэтэ колхоздо малай эдихэ үбһэ ногоон муугаар бэлэдхэгдэһэн байгаа. Тэрээнһээ гадна, 2 мянган центнер набшаһата тэжээл бэлдэхэ хэрэгтэй. Яажашье аргаа оложо ядаад байтарынь, таряа хуряалга эхилээ. Нэгэшье үлүү хүн байхагүй. Яахаб теэд?

Бригадирнуудтай, парторганизациин секретарьтай хөөрэлдэһэнэйнгээ һүүлээр Андрей комсомолой комитедэй үргэн суглаа зарлаба. Эдэбхитэдһээ гадна, таряан ажалай бригадын бригадирнууд байлсаба. Хүн бүхэн һанамжаяа хэлсэбэ, арсалдаба. Тиигээд комсомолшуул, залуушуулай воскресник үнгэргэжэ, залуу колхозник бүхэн тус тустаа 25—30 центнер набшаһата тэжээл бэлдэхэ гэһэн тогтоол нэгэн дуугаар абтаба.

Колхозой залуушуул комсомолой комитедэй тогтоолые халуунаар дэмжээ һэн. Хоёр мянга шахуу центнер набша тэжээл богони болзор соо бэлэдхэгдээ.

— Залуушуулай үүсхэл бадаруулжа шадаабди гэжэ һананаб. Андрей, юун гэжэ бодоноош?—гээл комсомолой комитедэй секретарь Иван Соловьев сэдьхэлээ ханангяар хэлэбэ.

— Энэ воскреснигэй түлөө, сэхыень хэлэхэдэ, һанаагаа ехээр зобожо байгаалби. Баярлахань үшөө эртэ байна. Бэрхэтэй хэрэгүүд урдамнай гэжэ мэдыш,—гэһэн Андрейн харюу үгэнүүд соностобо.

Үнэхөөрөөшье, харюусалгата ехэ хэрэгүүд урдань хүлеэжэ байгаа. Таряа хуряалгын халуун хаһын ябажа байхада, полиһоо таһалгаряагүй ерэжэл ерэжэл байһан томо эдеэтэй һайн шэниисэ централь-

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта)

Манай республикын һонин

Һонирхолтой лекци уншаба

КПСС-эй Улан-Удын горкомой секретарь нүхэр К. М. Продайвода гүрэнэй банкын городой управлениин, мүн областной конторын коллективэй хүдэлмэрилэгшэдтэ «СССР-эй наука ба техникын туйлалтанууд» гэһэн темээр лекци уншаа. Лектор ороной промышленна предприятинуудай хүдэлмэриһөө гадна, городой промышленна предприятинуудай хүдэлмэри тухай хөөрэбэ.

Шэнэ технологиие, ажалай эмхидхэлые һайжаруулһанай ашаар паровоз бүтээлгын заводто, мяханай комбинадта, тэрэшэлэн городой бусад предприятинуудта ажалай бүтээсэ нилээд дээшэлээ гэжэ лектор тэмдэглэбэ.

Тус лекциие Гүрэнэй банкын хүдэлмэрилэгшэд ехээр һонирхон шагнаа. **Н. Хуташкеев.**

Үнинэй малшан

Ахын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Долгор Галсановна Дмитриева мал ажал дээрэ хорин зургаан жэл хүдэлжэ байна. Нүхэр Дмитриева үбэлэй янгинама хүйтэндэшье, зунай аяма халуундашье малаа һайнаар харууһална. Тэрэнэй харууһалдаг мал хододоо тобир тарган байдаг.

Малшан Долгор Дмитриева малаа һайнаар харууһалхаһаа гадна олониитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. **Е. Хамаганова.**

Хитадай кинофильмнүүдэй фестиваль

Хитадай Арадай Республикын тогтоһонһоо хойшо агууехэ хитад арадай соёл культура хүгжэн ургана. Энэ орондо мүнөө эрдэм ухаанай шэнжэлхы газарнууд, һургуулинууд, театрнууд, культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд жэлһээ жэлдэ олон боложо байна.

Эрхэ сүлөөтэй, бэеэ даанги байдалай түлөө арадай тэмсэлэй дүлэн соогуур ургаһан хитадай залуу кинематографи һонирхолтой олон фильмнүүдые гаргажа, түрэл арадайнгаа шэнэ ажабайдал байгуулха хэрэгтэ горьтойхон туһаламжа үзүүлнэ.

Мүнөө РСФСР-эй Культурын министерствын заабаряар Улан-Удэ городто хитадай кинофильмнүүдэй фестиваль болохонь. Тус фестиваль майн 10-һаа 25 хүрэтэр «Эрдэм» кинотеатрта болохо байна.

Фестивальда харуулагдаха фильмнүүдэй олонхинь манай городто түрүүшынхеэ табигдаха. «Таинственные спутники», «Земля», «Ворота № 6», «Разведка за рекой», «Хасан и Камиля» гэхэ мэтэ арба гаран һонирхолтой картинанууд харуулагдаха зэргэтэй. Хитадай Арадай Республикын ажабайдал харуулһан элдэб журналнууд кинокартинын гарахын урда тээ харуулагдаха юм.

Кинотеатрын фойе соо хитад кинокартинануудһаа абтаһан зурагуудай выставкэ эмхидхэгдэнхэй, мүн магнитофоноор ирагуу һайхан хитад хүгжэм дамжуулагдана. Хитадһаа оршуулһан олон янзын номууд худалдагдана. **Д. Дугаров.**

25 жэлдэ багшаар

Биологическа наукануудай кандидат Михаил Григорьевич Бакутин Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ пединститудай зоологиин кафедрада 26-дахи жэлээ таһалгаряагүй ажаллажа байна. Нүхэр Бакутин 1929 ондо Ждановай нэрэмжэтэ Эрхүүгэй гүрэнэй университет эрхимээр дүүргээд, Баргажанай биостанциие даагшаар, удаань Эрхүүдэ хүдэлһэн юм.

Тэрэнэй һүүлээр Михаил Григорьевич манай Улан-Удын пединститудта хүдэлмэрилхөөр ерээ һэн. Тэрэ гэһээр нүхэр Бакутин залуу үетэниие хүмүүжүүлэгшэд — багшанарые бэлэдхэхэ хэрэгтэ бүхы эрдэм бэлигээ, шадабари мэргэжэлээ зорюулна. Тэрэнэй хүмүүжүүлһэн олон тоото багшанар манай республикын һургуулинуудта хүдэлмэрилнэ, нэгэ зариманиинь наукануудай кандидадууд болонхой. Жэшээлхэдэ, И. А. Стариков, В. Н. Обожин гэгшэд эрдэмтэдэй нэрэзэргэтэй болоһон байна.

Багшын ажалые эрхилхэһээ гадна М. Г. Бакутин Бурят-Монголой байгаали шэнжэлхэ талаар ехэ юумэ хэнэ. Мүнөө энэ нүхэр Галуута Нуурта карп загаһа үсхэбэрилхэ талаар научна шэнжэлэлгын хүдэлмэри ябуулжа байна.

Дүй дүршэл ехэтэй багша байһан туладаа Михаил Григорьевич ехэ һайнаар, ойлгосотойгоор заадаг. Студентнэрэй үзэһэн материалаа ажал хүдэлмэри дээрээ хэрэглэдэг болохынь тула практическа хэшээлнүүдые һонирхолтойгоор үнгэргэдэг юм. Иигэжэ нүхэр Бакутин өөрынгөө оролдосотой ажалаар студентнэрэй, институдай бүхы коллективэй дунда хүндэтэй болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: биологическа наукануудай кандидат М. Г. Бакутин студентнэртэй практическа хэшээл үнгэргэжэ байна. **А. Сельверов.**

Бууза һайнаар хэдэг повар

Мария Сергеевна Котельникова һарбаад жэлэй туршада Кяхтын аймпотребсоюзай чайнада повароор хүдэлнэ. Үнинэй хүдэлмэришэн ажалдаа дүршэлтэй болоод, амтатай эдеэ хоол шадамараар бэлдэнэ. Илангаяа бууза һайнаар хэнэ.

— Шадаал һаа амтатай эдеэ хоол бэлдэхые оролдодогбди, — гэжэ Мария Сергеевна хөөрэнэ. Энээн тухайнь чайнын дэбтэртэ бэшэгдэһэн баясхалангай үгэнүүд гэршэлнэ. Аймпотребсоюзай правлени оло нүхэр Котельниковада баясхалан хүргөө.

Зондоо хүндэтэй болоһон М. С. Котельникова өөрынгөө дүршэлдэ арбаад гаран хүнүүдые һургаа. Чайнын коллектив, тэрэнэй тоодо нүхэр Котельникова Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойе ажалай амжалтаар угтахын түлөө оролдожо байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: М. А. Котельникова бууза хэжэ байна.

Д. Болхоев.
Б. Галсанов.

Цыремпил ДОРЖИЕВ.

Найда намдаа

Түби дайдадаа
хүн боложо түрэһөөр,
Түрүүшынгээ амисхал
зүрхэн дорош хээб.
Хабарай нарандал
гэрэл дүүрэн мүндэлхөөр,
Хэдэн һара
эльгэн дээрэш хүльбэрөөб,—
Хайрата ганса,
ашата буурал эжымни!
Солбоной туяагай
яларaад орхихо хирэдэ,
Сарюухан төөдэйн
альган дээрэнь тэршэлээб,
Алтан дэлхэйдэ
шэнэ хүн түрэһэнөө,
Арюухан хоолойгоор
хаһа соохононь мэдүүлээб.
«Хүбүүн» гээд баясаа ёһотойш,
хайрата эжымни!
Амтатайхан нойрһоо
али зэргэ һамшажа,
Аминай тэжээл — хүхэндөө
абадаг байгааш.
Һүниин утада
энхэргэн зөөлэн аялгаар,
Үлгын дуугаар
эрхэхэн намаяа бүүбэйлээш.
Урин налгай даа сэдьхэлш,
хайрата эжымни!
Галтай нютагайм
газарай хүрьһэ гэшхүүлжэ,
Гарһаам барихадаад,
түрүүшын алхам хүүлээш.
Хүхытэ Хангайн
шэлэ дээгүүр заажа,
Наранай гарахые
тиихэдэ намдаа харуулааш.
Түрэл нютагтаа
дуратайш даа, буурал эжымни!
«Эжы» гэжэ
түрүүшынхеэ хэлэһыемни
Эгээ мүнөөшье
мартаагүй ёһотойш даа.
Энээхэн үгымни
сууряатаад хосорхогүйн тулада,
Баяртаа мэлмэрһэн
дуһал нёлбоһоор угаагааш.
Жаргалаар халяа зүрхэншни,
хайрата эжымни!
Арадтаа туһатай
хүн болоһой даа гэжэ,
Али зэргэ
оролдожо үргөөбши намаяа,
Элшэтэ дулаан
анхарал соогоо үргэжэ,
Эрын хэмдэ
хүргэжэ табибаш намаяа.
Ашыешни харюулхаб,
хүгшэн буурал эжымни
Аян замай
холыень шэлэжэ гараад,
Аяшархаад,—
хахадһаань бусахагүйб, найдаарай.
Хүндэ бэрхэшээлнүүдэй
урдам тохёолдобол,
Хүсэ шадалайм
хүрэхэ байһанда найдаарай.
Хайрата ганса,
ашата буурал эжымни!
Оюун бэлигэйнгээ
эгээл тунгалаг дээжые,
Бурят орондоо асаржа,
һүгэдэн заяахаб.
Уран зохёолой
эгээл гоё үгэнүүдээр,
Ажалай баяр,
арадайнгаа жаргал магтахаб,
Ашата буурал эжымни,
найда намдаа!

1). Галтай—нютагай нэрэ,
2). Хүхытэ Хангай—хадын нэрэ

К. Е. ВОРОШИЛОВ ИНДОНЕЗИДЭ АЙЛШАЛЖА Б[АЙНА]

ЧИПАНАС, майн 9. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. Е. Ворошилов Индонезидэ дүрбэдэхи үдэрөө айлшалжа байна. Майн 9-нэй үдэр нүхэр Ворошилов Чипанасай оршон тойронхи нютагуудтай танилсаа.

К. Е. Ворошилов хамта ябалсаһан хүнүүдээрээ сугтаа вулкануудай тэһэрдэг Пангранго гэжэ газарта үглөөгүүр ошобо. Эндэнь Богорой ботаническа садай филиал бии юм. Советскэ айлшад садай филиалые хаража һонирхоо. Халуун ороной хадалиг газарнуудта ургадаг малнууд эндэ олоор харуула...

Һөөргөө бусаха замдаа К. ...рошилов, тэрээнтэй сугтаа я... һан хүнүүд нэгэ тосхондо то... таряашанай гэртэ хүрөө. Ба... гаар угтаһан таряашантай мэндээ хэлсээд, тэдэнэр һүү... нэгэ курортдо ошоод, байдаг... таа бусажа ерэһэн байна. К. ...рошиловай хаанашье ябаа... нютагай хүнүүд халуунаар ... шалаа.

Үдын хойно К. Е. Ворошил... таа ябаһан нүхэдтэеэ амара...

Гадаадын гүрэнүүдэй хэблэл СССР Верховно Соведэй сесси тухай иигэжэ бэшэнэ

ПЕКИН, майн 9. (ТАСС). Пекинэй бүхы газетэнүүд СССР-эй Верховно Соведэй сессиин эхилһэн тухай майн 9-дэ мэдээсээд, Н. С. Хрущевой элидхэлэй гол зүйлнүүдыень томо гаршагтайгаар толилһон байна.

«Женьминьжибао» газетэ Н. С. Хрущевой элидхэлэй гол зүйлнүүдые иимэ гаршагуудтайгаар толилоо: «Промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые саашадаа һайжаруулха тушаа хэмжээ-ябуулгануудые совет арад нэгэн дуугаар һайшаана», «промышленность, барилгын айхабтар ехээр хүгжэһэн дээрэһээ ажахые хүтэлбэрилхэ хэрэг һайжаруулагдаха ёһотой», «ажахые хүтэлбэрилэлгые һайжаруулха хэрэг айхабтар ехэ экономическа, политическэ удхашанартай. Советскэ Союзай социалистическэ экономикын хүгжэн, шэнэ шатада ороһон тухайнь энэ ушар гэршэлнэ».

Бүгэдэарадай зүбшэн хэлсэлгэдэ 40 миллион гаран ажалшад хабаадаа гэжэ «Чжунгоциннянбао» газетэ гаршагуудтаа онсолон тэмдэглэбэ.

ПХЕНЬЯН, майн 9. (ТАСС). Корейн Арадай-Демократическа Республикын олониитэ СССР-эй Верховно Соведэй сессиин хүдэлмэриень ехээр һонирхоно. «Промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые саашадаа һайжаруулха тухай» нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлэй гол зүйлнүүдые «Нодон Синмун», «Минчжу Чосон» болон түбэй газарай бусад газетэнүүд майн 9-дэ толилоо. Тэрэшэлэн Пхеньянай радиостанци элидхэлэй гол зүйлнүүдые дамжуулһан байна.

ДЕЛИ, майн 9. (ТАСС). Индиин олониитэ СССР-эй Верховно Соведэй сессиин хүдэлмэри ... ехээр һонирхоно. Н. С. Хру... элидхэлые тайлбарилха зуура... дэнэр советскэ экономикые са... даа хүгжөөлгэдэ элидхэл соо ... лагдаһан хэмжээ-ябуулган... шухала удхашанартай байһые... солон тэмдэглэнэ.

«Мүнөө хараалагдаһан түсэ... хэтэ богонихон болзор соо С... хүсэхэ гэһэн зорилготой. Т... һээнь энэ түсэб гансал со... промышленностиие хүтэлбэ... хэрэгые һайжаруулха бэшэ, ... бүри ехэ, холын зорилготой ю... жэ «Индиан экспресс» газетэ ... бэшэг соогоо тэмдэглэһэн б... Ленинэй наһа бараһанһаа хойш... ветскэ арадай ажахые хүтэлб... хэ хэрэг иимэ ехээр хубилга... гүй гэжэ газетэ бэшэнэ.

Советскэ экономикын хүгжэ... саашадаа һаад ушаруулха бо... туладаа, СССР-эй промышлен... барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгэ... нөөнэй гүрим болюулагдаха ё... болоо гэжэ «Таймс оф Индиа» газетэ тэмдэглэнэ.

«Мүнөө хэһэн элидхэлэй з... зүйлнүүд үнгэрэгшэ жэлэй фев... да болоһон, Коммунистическэ ...тиин XX съезд дээрэ Хрущевой... һэн суута элидхэлдэ зарим тэд... лэгдэһэн байгаа» гэжэ «Хинду... Таймс» газетэ заана.

БЕЛГРАД, майн 9. (ТА... «Борба», «Политика» газетэ... СССР-эй Верховно Соведэй ... сесси тухай мэдээсэлнүү... Москвада байдаг корреспон... нүүдһээ абажа толилбо. «Пром... ленность, барилга хүтэлбэрилх... рэгые саашадаа һайжаруулха ... хай» Н. С. Хрущевой элидх... депутадуудай үгэ хэлэһэн ту... тэрэ мэдээсэл соо хэлэгдэнэ.

Венгриин Гүрэнэй суглаанай сесси нээгдэбэ

БУДАПЕШТ, майн 9. (ТАСС). Венгриин Арадай Республикын Гүрэнэй суглаанай сесси майн 9-дэ нээгдээ.

Венгриин хүдэлмэришэн-тарияашанай революционно правительствын түрүүлэгшэ Янош Кадар, ВНР-эй Президиумэй Түрүүлэгшэ Иштван Доби, Гүрэнэй суглаанай түрүүлэгшэ Шандор Ронаи, Ференц Мюнних, Дьердь Марошан, Антал Апро болон ВНР-эй бусад хүтэлбэрилэгшэдэй зал руу ороходонь, депутадууд, айлшад тэдэниие халуунаар амаршалаа.

Гүрэнэй суглаанай түрүүлэгшэ Шандор Ронаи Гүрэнэй суглаанай сессиие нээгээ. Тобшохон үгэ хэлэһэнэйнгээ һүүлээр, СССР-эй Верховно Соведтэ амаршалгын телеграмма эльгээхэ гэжэ тэрэ дурадхаа. Депутадууд нэрьемэ шангаар альга ташан, энэ дурадхалыень угтаба. Сесси дээрэ нэгэн дуугаар амаршалгын иимэ телеграмма абтаһан байна:

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Соведтэ

Хүндэтэ нүхэд!

Венгриин Арадай Республикын Гүрэнэй суглаан Венгриин бүхы ажалша арадай зүгһөө Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Соведтэ ахадүүгэй амаршалга эльгээнэ.

Хархис этэгээдүүдэй үймөөе дараха, социалистическэ туйлалтануудаа хамгаалха, эрхэ сүлөөгөө, бэеэ даанхай байдалаа хамгаалха хэрэгтэмнай һайн сэдьхэлэй, ахадүүгэй туһаламжа үзүүлһэнэйнь түлөө Советскэ Союзай Коммунистическэ партида, Советскэ Союзай правительствода, бүхы советскэ арадта халуун баяслахан хүргэнэбди.

Хархис этэгээдүүдэй бандануудта эсэргүү тэмсэн, ами наһаяа үгэһэн советскэ геройнууд хэтэ мүнх... алдаршаг!

Манай арадай эрхим түрүү тү... лэгшэдые танай арадууд поли... скэ, экономическа талаар дэмж... энэ хүндэ хүшэр үедэ арадай... баатарлигаар тэмсэһэнэйнь а... бидэнэр мүнөө Венгриин Гү... суглаае зарлажа, Венгридэ со... лизм байгуулха тухай асууда... дые зүбшэн хэлсэжэ байнабди.

Бүхы дэлхэй дээрэ амгалан ... бан байдал тогтоохо, буу зэбсэ... ряаха, атомна, водородно буу ... сэгые хорихо, ниитын элдэб ба... лалтатай оронуудай эбтэй эетэй... зэргэ оршон байха тушаа Сове... Союзай правительствын шэнэ ... хэлые манай ажалша арад ... баяртайгаар угтажа, байха ху... рөө дэмжэнэ. Социалистическэ... гериин бүхы оронуудтай хамта... жэ байһан манай тэмсэлые дэл... һайн һанаата бүхы арадууд дэм... хэ бэзэ гэжэ бидэнэр найданабди.

Пролетарска интернациона... мын агууехэ һургаалда үнэн ... байхаар, советскэ арадуудтай ... дүүгэй хани барисаагаа саг ү... жэ бэхижүүлхээр, социалисти... оронуудай нэгэдэлые бэхижүү... орон доторoo социализм байгу... хаар бидэнэр эрид шиидэнхэйбди.

Ажал хүдэлмэридөө ехэ амжа... туйлахыетнай таанадта, СССР... Верховно Соведтэ хүсэнэбди.

Венгриин Арадай Республи... Гүрэнэй сугла...

Будапешт, 1957 оной майн 9.

ВНР-эй Президиумэй Түрүү... шэ Иштван Доби үнгэрэгшэ сес... һээ хойшо ВНР-эй Президиумэй... һэн ажал-ябуулга тухай тоосоо... элидхэл хээ.

Сесси ВНР-эй Президиу... ажал-ябуулгые һайшаагаад, Я... Кадар түрүүтэй хүдэлмэришэн-та... ряашанай революционно правитель... ство байгуулха тухай тэрэнэй шии... хэбэриие баталаа.

Иорданиин полициинхид хүн зониие мүрдэнэ

БЕЙРУТ, майн 9. (ТАСС). «Телеграф» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, Иорданиин полициинхид хадаа үнэн сэхэ хүн зониие үзэгдөөгүй олоор тушаажа байна. Тараагдаһан политическэ партинуудта хабаатай албахаагшад тушаагдаа. Концентра... ционно лагерьнуудта, түрмэнүү... тушаагдаһан зон багтахаяа боли... байна.

ЗАМДАА ҺАЙН ЯБААРАЙ, АНДРЕЙ!

Түгэсхэл)

на ток дээрэ сэбэрлэхэдээ, хүшхэржэ ядалдаха түбэгтэй ушар тохёолдобо. Үбэлэй янгинама хүйтэншье ехэ холо бэшэ байгаа. Хонидой, үхэр малай, тугалай байрануудые һэльбэн заһабарилха, эртээнһээ дулаалха хэрэгтэй. Тиигээдшье, олон мянган түл абтахаар хүлеэгдэнэ. Фермэдэ хүдэлмэрилэгшэдые нэмэжэ эльгээхэ хэрэгтэй. Колхозой ажал хэрэгүүд олон даа!

Ороoһо таряа сэбэрлэхэ талаар воскресник боложо, Андрей бусад хүнүүдтэй адли хүдэлмэрилөө. Хамсыгаа шамаад, хабтагай модон хүрзөөр ороoһо удхалан, сэбэрлэгшэ машинын үргэн хоолой руу түргэ түргэнөөр хаясагааба.

Аляа хүхюун Маша басаган дун сагаахан шүдэеэ һайрхан, ташаганаса энеэгээд, Андрейн самсын заха руу адха таряа хаяжархина. Хатажа шарлаһан таряан Андрейн хүлһэтэй нойтон бэеые хатхан гэжэгэнүүлнэ.

— Түлөөлэгшэ, бушуугаар хүдэлхэ хэрэгтэй, — гэжэ Машын аляархан дуугархада, хүнүүд бултаараа энеэлдэнэ.

Уданшьгүй сэнхир үнгэтэ мотоциклын холоһоо бүршэгэнэн ерэжэ ябахань харагдаба.

—Зай, ажал ямараар ябажа байна?—гэжэ Герасим Бутуханович хүрэжэ ерэмсээрээ асуугаад, гараараа таряа удхан, альган дээрээ барижа удаан харана.

— Һайн даа, Герасим Бутуханович, ехэ һайн ябана гэхэдэ болохо. 600 центнер таряа сэбэрлээд, амбаартаа хадагалһаабди,—гэжэ шэгнүүршэ тэндэ байгаашадай бултанайнь үмэнэһөө харюусаба.

— А-а, тиимэ һаа, бололтой даа. Миил наада энеэдэ болоод байгаа гү гэжэ һанаалби. Һайн байгты, комсомол! Байз! Андрей ши эндэ ха юмши. Тиимэ нэрэтэй бэлэй гүш даа?

Андрейдэ дүтэлэн ерээд, Сибиданов гарыень шангаар бариба.

— Һайн даа, Андрей. Мүнөө манай комсомолшууд колхозойнгоо ажалда һураггүй һайнаар хандадаг болоо. Шиниил оролдолго байгаа ёһотой.

III.

Хойто зүгэй хүйтэнөөр амилһан һалхинда туулган хүхэ үүлэнүүд туугдан намнагдажа, огторгойгоор нэмжын тунана. Үдхэн саһан хиидэн эрьелдэн унажа, газар дайдые саб сагаахан зузаан хүнжэлөөр бүрхөөнэ. Үбэл болоо. Сибириин шэрүүн сэбдэг хүйтэн ерэжэ, хасар ама хайра гамгүйгөөр хайран долёоно.

Андрей өөрынгөө зонын бүхы колхозуудаар ябаһан, олон юумэ хараһан, мэдэжэ ойлгожо абаһан, олон хүнүүдтэй танилсаһан байба. Сталинай нэрэмжэтэ, «Гигант» гэжэ колхозуудта малай үбэлжэлгые яажа үнгэргэхэ тухай асуудалда илангаяа ехээр анхаралаа хандуулба. Партиин айкомой МТС-эй зонодо байдаг секретарь нүхэр Братенковтой хөөрэлдэжэ, Андрей һанамжаяа хэлэбэ.

— Рейд шалгалта хэжэ болохо. Зүб байна. Перевалов бидэ хоёр шамайе дэмжэхэбди,—гэжэ Александр Андреянович харюусаба.

Шалгалтын энэ бригадада зоотехнигүүд, колхозуудай правленинүүдэй гэшүүд, комсомолой эмхинүүдэй секретарьнар оролсобо. Бригада МТС-эй харьяата колхозуудай малай фермэ, гүүртэ отарануудаар дууһан ябажа үзэбэ. Олохон дутагдал ябууд дундаа зайсуулагдаа.

Андрейн хүтэлбэрилһэн бригада «Гигант» колхоздо хоёр үдэр хүдэлмэрилөө. Нарин Хүндыдэ байдаг фермэ дээрэ набтар хобоотой байһан тула тэжээлынь газарта унажа, малда гэшхүүлдэг байгаа. Фермые даагша мэнэ гэһээр шэнэ кормушка хэбэ. Үргэн Жалга гэжэ нютагта байдаг хонидой фермэдэ тэжээл багаар асарагдаһан байба.

Малай бүхы байрануудта ябажа хараһанай һүүлээр колхозой правленидэ суглаан болоо.

— Үргэн Жалгын ОТФ-дэ яахадаа тэжээл багаар абаашагдааб? Ойлгохонь бэрхэтэй,—гэжэ Андрей колхозой түрүүлэгшэһээ асууба.

—Парфен Ивановичһаа энээниие асууха хэрэгтэйл даа. Яахадаа өөрынгөө фермэ тухай һанаагаа табидаггүй хүн гээшэб?

— Мориной тоног үгэхые хэдэн дахин гуйгаа бэшэ аалби. Ганзагаар ехэ үбһэн зөөгдэхэгүй ха юм,— гэжэ Парфен Иванович харюусаба.

—Ямар ушарһаа? Тоног үгы гэжэ гү? Дары абаад, фермэдэ эльгээгты. Яаһан бузар... — гэжэ түрүүлэгшэ дураа гутан хэлэбэ.

Үшөө нэгэ дутагдал тиигэжэ зайсуулагдаа...

Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо тугалнууд гарзалба. Тэндэ тугалай байра дуталдажа байгаа. Шалгалтын бригада хэмжээ абажа, тугалай байрада ажаллахаар 7 хүниие нэмэжэ эльгээбэ. Үбшэн тугалнуудта эдюулхын тула залуушуул шэлбэһэ набшаһа суглуулба.

Шалгалтын бригадын хэһэн хүдэлмэриин дүнгүүд МТС-эй Соведэй тусгаар заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Мал ажалда хүдэлмэрилдэг залуушуулай ажаһуудалые болбосон һайн болгохо, малай үбэлжэлгын дутагдалнуудые зайсуулха гэжэ МТС-эй Совет колхозуудай правленинүүдтэ дурадхаһан байгаа.

Алтан шара туяагаа сасарган яба ябаһаар баруун зүгэй барагар үндэр хадануудай саагуур далда ороһон наран огторгойе улаан үнгөөр гэрэлтүүлнэ. Аймагай Соведэй дэргэдэ хүнгэн машина хүнхинэн ерэжэ зогсобо. Аймсоведһээ гаража ерэһэн Андрей бидэнэй гарнуудые шангаар адхажа мэндэшэлэлсээд, машинадаа ошожо һууба. Нэгэ часайшье үнгэрөөгүй байхада, МТС-тээ ошоод байхань лабтай. Тэндэ хойшолуулангүй бүтээхэ шэнэ ажал хэрэгүүд тэрэниие хүлеэнэ бшуу.

Замдаа һайн ябаарай, Андрей!

Редакторай орлогшо **О. ГОМБОЕВА.**

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора—32-74. отв. секретаря— 27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14, культуры и быта, промышленности —34-05, местной информации и писем —24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н 00421. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 2160.